

**DEBRECENI EGYETEM  
BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYI KAR  
MAGYAR NYELVTUDOMÁNYI TANSZÉK**

# **Az internet hatása az ifjúság nyelvhasználatára**

**Témavezető:**  
Dr. Kis Tamás  
egyetemi docens

**Készítette:**  
Gerhát Réka  
III. magyar–kommunikáció

Debrecen, 2012

# Tartalom

<b>Bevezetés.....</b>	<b>4</b>
A dolgozat témája .....	4
Hipotézisek .....	5
<b>I. A vizsgálat elméleti háttere .....</b>	<b>6</b>
I. 1. A szleng fogalma, eredete .....	6
I. 2. Az ifjúsági nyelv.....	8
I. 3. Az interneten élő szleng behatárolása .....	9
I. 4. Az internetszleng újszerűsége.....	13
<b>II. Az internet és a nyelvtudomány kapcsolódási pontjai .....</b>	<b>14</b>
II. 1. Az internetszleng a szociolingvisztika és a stilisztika tükrében .....	15
II. 2. Az internetszleng a pszicholingvisztika tükrében .....	16
II. 3. Az internetszleng személyiségpszichológiája .....	17
<b>III. A KUTATÁS MÓDSZERTANA.....</b>	<b>18</b>
III. 1. A vizsgált csoportok összetétele .....	19
III. 2. A kutatás menete .....	20
III. 3. Tesztelési módszerek.....	21
III. 4. A vizsgálatok értékelése.....	22
<b>IV. A vizsgálatok eredményei.....</b>	<b>22</b>
IV.1. A kérdőívek kiértékelése.....	22
IV.2. A szűkített szóasszociációs teszt kiértékelése.....	24
IV.3. A hanganyagokból kapott eredmények .....	26
IV.4. Az írásos formában gyűjtött anyag alapján levont konzekvenciák.....	29
<b>V. Összegzés.....</b>	<b>31</b>

V.1. A hipotézisekre adott válaszok .....	33
<b>Irodalom .....</b>	<b>35</b>
<b>Melléklet .....</b>	<b>38</b>
1. melléklet: Szülői engedélyező nyilatkozatok .....	38
2. melléklet: A kutatáshoz használt kérdőív .....	38
3. melléklet: A kutatáshoz használt szóasszociációs teszt .....	39
<b>NYILATKOZAT .....</b>	<b>40</b>

## Bevezetés

### A dolgozat témája

Életünk elengedhetetlen része a társainkkal való kommunikáció, ami számos ősi funkció (poétikai, fatikus, emotív stb.) ellátására alkalmas, s aminek legfőbb eszköze a nyelv. Anyanyelvét mindenki elsajátítja, kisgyermek korunktól életünk végéig tanulunk, módosítjuk nyelvhasználatunkat, így kerülnek be szókincsünkbe a választékosabbnál választékosabb kifejezések s így formáljuk sajátos beszéd- és írásstílusunkat.

A különböző korok emberében közös tehát a kommunikáció, az információátadás iránti vágy, de a kommunikációs funkciók nyelvi kifejezőeszközei időről-időre megújultak és újulnak továbbra is: az érzelmet szemléltető indulatszavak tárháza mindig bővül és az elkopott kifejezések feledésbe merülnek, ahogyan a kapcsolattartást szolgáló köszönési formák, valamint a közlésmódok is változnak. A bázisnyelv szavai mellett mindig éltek szlengelemek is, melyek segítették a különböző funkciók ellátását.

„A szleng abszolút univerzálé, azaz minden beszélt nyelvnek minden korszakában jelen van az emberi nyelv kialakulása óta, és létezése törvényszerű” (KIS 2006: 125). Ezen tézis alapján a szleng örökéletű kutatási terep, tehát érdemes figyelemmel kísérni a különböző szlengtípusok alakulását, s hatásait.

Dolgozatom témájaként egy napjainkban kibontakozó nyelvészeti kérdéskört választottam, az internet hatását s az úgynevezett *internetszleng* elterjedését kívántam vizsgálni az ifjúság nyelvhasználatát tekintve.

Kutatásaimat az egri Balassi Bálint és Deák Ferenc Általános Iskolában, valamint a Dobó István Gimnázium egyik hat évfolyamos osztályában végeztem el. Összesen ötven 12-15 éves fiatal volt a segítségemre, s közreműködésükkel hangos és írott nyelvi anyagot is módomban állt gyűjteni.

Vizsgálati adataim bemutatása és következtetéseim levonása előtt általános képet kívánok nyújtani a szlengről, különös tekintettel az interneten élő szlengre.

## Hipotézisek

Vizsgálataim során a következő hipotéziseket kívánom ellenőrizni:

- Az internetszleng gyökerei mélyre nyúlnak vissza, de napjainkban vált közkedvelt, széles körben ismert jelenséggé, tehát nagy múlttal rendelkező formák és kifejezések váltak híressé, terjedtek el és fejlődtek tovább az internet, valamint a média hatására.
- A szóbeliség mellett a szleng írásbeli használata is gyakoribbá vált.
- Az internet az emberek közötti kommunikációs kapcsolatok új formáit teszi lehetővé, s az új formák és módok sajátos stílust vonzanak maguk után.
- Az elektronikus információcsere befolyással van a fiatalság szókincsére.
- A szleng közkedvelté válása és a fiatalság túlzásba vitt internethasználata azonban rontja helyesírásukat, valamint hivatalos helyzetekben is hajlamossá válnak szlengelemek beemelésére.

## I. A vizsgálat elméleti háttere

### I. 1. A szleng fogalma, eredete

A csoportjellegű szövegek legelterjedtebb fajtája a szleng (SZILÁGYI 1999: 10). Keletkezési idejéről számos állítás született, fogalmát tekintve pedig nem számolhatunk olyan általánosan elfogadott definícióval, melynek alapján mindenki ugyanazt érthetné alatta. „Mindenki ismeri, és mindenki másként határozza meg” (PÉTER 1999b: 25), „szleng az, amit a nyelvész szlengnek tekint” (ANDROUTSOPOULOS 1999: 110). Hogy a több száz témával kapcsolatos tanulmányból a szlengnek melyik definícióját vegyük alapul egy dolgozat megírása során, arra igen nehéz választ adni. Mindenki mást érez pontosabbnak vagy felfogásához jobban közelítőnek; többen inkább összegyűrni kívánnak párat, mintsem hogy egyet kiválasszanak. Az bizonyos, hogy a társas kapcsolatok építését és fenntartását szolgáló, a csoportkohéziót, valamint a különböző csoportok közti elszigetelődést segítő nyelvi forma (SÁNDOR 2002: 69–70); de ennél pontosabb meghatározást keresve ORSZÁGH, KIS és PÉTER gondolatait emelném ki.

Szlengen értjük „azokat a többnyire kérészéletű új szavakat vagy régi szavaknak azokat az új jelentésváltozatait, melyeket a hétköznapi élőbeszéd a tréfás hangulat keltése vagy a kifejezés színességének fokozása vagy az újszerűvel való játék öröme vagy a nyomaték kedvéért használ” (ORSZÁGH 1966: 361).

A szleng magasabb szintű stilisztikai kategória (KIS 1997: 244), sajátos beszédmód<sup>1</sup> (PÉTER 1999b: 32), a szlengben beszélés ugyanis együtt jár egyfajta humorral, tréfával, könnyed viselkedésmóddal és világszemlélettel (KIS 1997: 245). A szleng alapvető nyelvi jellemzője az *expresszivitás*, a nyelvi eszközöknek a megszokottól szándékoltan eltérő használata — „másként beszélés” (PÉTER 1999b: 28). Létrejötté mindenestre feltételez egy olyan beszélőközösséget (kiscsoportot<sup>2</sup>), melynek tagjai napi szintű intenzív kapcsolatban állnak egymással, s minél intenzívebb a beszédkapcsolat, annál

---

<sup>1</sup> „Beszédmódnak ... a nyelv használatának olyan változatát nevezhetjük, amelynek sajátosságát nem a közlésnek a közlési helyzethez történő funkcionális megfeleltetése, sem pedig a beszélőnek valamely társadalmi csoporthoz való tartozása, hanem a beszélő meghatározott *attitűd*, beállítottsága határozza meg” (PÉTER 1999b: 32).

<sup>2</sup> „A valóságban a szleng mindig kiscsoportokban születik és működik, csak a nyelvész absztrahál bizonyos közös tulajdonságok alapján szlengtípusokat” (KIS 1997: 247).

gyakoribb a szlengjelenségek feltűnése a társalgási nyelvben<sup>3</sup>. Elvileg annyi szlengről beszélhetünk egy nyelvben, amennyi beszélőközösség meglétét feltételezzük (KIS 1997: 241, 247).

Olvashatunk olyan vélekedéseket is, melyek szerint „a szleng a lusták módszere, amellyel elkerülik a pontos, jelentéssel bíró szavak megkeresését” (HODGES–WHITTEN 1967: 197, magyarul idéz: DUMAS–LIGHTER 2002: 277), valamint hogy „a szleng az emberi nyelv számára olyan, mint egy járvány a szervezetnek” (GENUNG 1893: 32, magyarul idéz: DUMAS–LIGHTER 2002: 278), ezekkel azonban egyáltalán nem értek egyet, ahogyan a legtöbb nyelvész sem. A szleng a társadalom számára fontos nyelvi jelenség, mely hatással van az egyén és a kiscsoportok személyiségének fejlődésére, és nagy szerepe van az áhított stílusosság, egyediség kialakulásában.

Eredetét tekintve három felfogást ismertetek:

VLAGYIMIR JELISZTRATOV egyik megállapítása szerint: „A szleng fogalma, terminusa a középkorból származik. ... A mai irodalmi nyelvek a középkorban alakultak ki, innen számítják a nem irodalmi nyelveket (szlengeket) is. Például sok mai francia argotizmus (szlengszó) még Villon korából” eredeztethető (1998: 18).

LARS-GUNNAR ANDERSSON és PETER TRUDGILL közös művében arról olvashatunk, hogy a szleng ősi. Az időszámításunk előtti 300-as években élt Arisztophanészt tartják az első olyan írónak, aki jelentős mértékben alkalmazott szlenget, a római írók közül pedig többek között Horatiust és Petroniust emelték ki a szlengkedvelők köréből (1999: 255).

Végezetül KIS TAMÁST idézném, aki a szlenget nyelvi univerzáléként definiálta: „A szleng használata minden bizonnyal a nyelv kialakulása óta jellemzi a *Homo sapiens*-t. A szleng abszolút univerzálé, létezése minden emberi nyelvben törvényszerű és törvényszerű volt. Sőt, mivel a szlenget (és vele együtt a nyelvet) létrehozó okok az ember legalapvetőbb emberi tulajdonságaiból, a *Homo sapiens* társas jellemzőiből származnak, azt is elmondhatjuk, hogy létrejöttének elsősorban nem nyelvi, hanem biológiai-etológiai-szociális okai vannak, épp ezért a szleng nem egyszerűen nyelvi, hanem »emberi« univerzálé is” (2006: 141). A továbbiakban a szlenget én is univerzálénak tekintettem, következésképpen maga a szleng mindig is létezett, viszont a kultúra fejlődésével párhuzamosan meglehetősen változásokon ment át.

---

<sup>3</sup> Ez a társalgási nyelv, „a *bázisnyelv* bármelyik nyelvváltozat lehet, ha ahhoz egy adott helyzetben valamilyen csoportnyelv kapcsolódik.” A szlenget tekintve a bázisnyelv az esetek nagy többségében a beszélő alapnyelve (köznyelv vagy nyelvjárás is) lehet (KIS 1997: 242).

A különböző szlengek, ahogy fentebb említettem produktív kiscsoportokban jönnek létre: bűnözői alvilág, katonák, diákok, zenészek köre, s új forrásokkal is számolhatunk, például a számítástechnikai milióval; de bármelyiket is vizsgáljuk, megállapítható a kapcsolatfenntartásra való törekvés, mely az idők kezdetétől megfigyelhető az emberi csoportokban (D. W. M. 1999: 220–1; Kis 2006: 7).

A köznyelvi szövegektől a szleng elsősorban szókincsében, stílusában tér el, de az egyes szlengtípusok nem különíthetők el élesen egymástól. Gyakran kölcsönöznek szavakat, szókapcsolatokat, melyek csupán emocionális töltetüknél fogva minősülnek szlengszóknak<sup>4</sup>; s mivel folyamatosan megújuló beszéd-, valamint írásműfajokról van szó, nem lehet hosszú időintervallumra behatárolni őket (JELISZTRATOV 1998: 14–8).

## **I. 2. Az ifjúsági nyelv**

A serdülőknek mindig is megvoltak az iskolai és szabadidős tevékenységeikkel kapcsolatos saját kifejezéseik s elismerésüket, ellenszenvüket, pozitív vagy épp negatív érzéseiket is igen kreatív módokon nyilvánítják ki (T. LABOV 2002: 303). Gyakorlatilag minden szónak létezhet a fiatalság körében használatos szlengszinonimája, hiszen a szleng többek között az önkifejezés, az egyediség, a polgárpukkasztás, a tréfa és a kreativitás nyelvi eszköze, s az egymás között folytatott társalgásaik különleges stílust öltenek. „A szlengkifejezések a fiatalok szubkulturájának jellegzetes vonásai, melyek kifejezik, ha nem egyenesen biztosítják a szubkulturális identitást” (uo. 310).

Az ifjúság minden iskolában szembesül a különböző identitásproblémákkal: a tinédzserkor nehézségeivel és a baráti kör kialakításával. A beilleszkedés létfontosságú, és alapvetően megváltoztatja a csoport tagjainak értékrendjét, viselkedési formáit, s a nyelvhasználatra is meglehetősen nagy hatást gyakorol (vö. uo. 303).

A diákok az iskolában, majd szabadidejükben játszótereken, parkokban és a plázában, este pedig otthonaikban az interneten keresztül tartják a kontaktust társaikkal. Ez kifejezetten intenzív kapcsolatot eredményez közöttük s az intenzitás mértékével párhuzamosan gyarapszik a szlengkifejezések száma is.

---

<sup>4</sup> Kérészéletű expresszív töltelékszavak. A különböző szlengek szókézlete tehát meglehetősen mobilis, egyes szavak, kifejezések megjelennek, majd hosszabb-rövidebb idő alatt eltűnnek, vagy új jelentésben és más területeken születnek újjá. Egy dolog azonban bizonyos a szlengeket tekintve: stilisztikai felismerhetőségük változatlan marad, s egy-egy ilyen szó a kor emblémájaként adja vissza az adott időszak hangulatát (ORSZÁGH 1966: 361; JELISZTRATOV 1998: 14).



Ezekben a beszélőközösségekben érhető tetten a szleng mint beszédmód, amit a beszélők attitűdje határoz meg. De az, hogy az ifjúsági nyelv különlegesen termékeny kutatási terület, egyre újabb és újabb kérdéseket szül: Milyen gyakorisággal épülnek a csoportok szókészletébe újabb és újabb szlengelemek? Hatással van a fiatalok nyelvhasználatára az internet és a média? Az internetfüggőség<sup>5</sup> okozhat figyelemzavarokat és ebből adódóan a helyesírás romlását az ifjúság körében? Többek között ezekre a kérdésekre keresek választ én is a kutatásaim során.

### **I. 3. Az interneten élő szleng behatárolása**

Az 1992-ben megalkotott World Wide Web (WWW) a laikusok számára is lehetővé tette, hogy könnyedén, minden tanulás nélkül navigálhassanak a *hálón*, tehát az interneten. Az egész világot körülölelő hálózatról, egy hatalmas rendszerről van szó, amely kisebb számítógép-hálózatokat fog össze, ennek eredményeként egyfajta kibernetet hozva létre. Egyszerű kezelhetősége miatti rendkívül gyors elterjedése fejlesztések áradatát hozta magával, amelyek a XXI. századra életünk mindennapjaihoz tartozó alternatív térré tették (vö. ROPOLYI 2006: 24–7).

Az internethasználattal mód nyílt elektronikus úton történő levelezésekre és számos információcserére alkalmas program használatára, például a különböző csevegésre létrehozott felületeken való kommunikációra (MSN, Skype, Facebook, Iwiw stb.), blogok vezetésére, valamint az üzenőfalakon történő hírmegosztásra, más szóval a posztolásra.

Napjainkban egyre nagyobb tért hódít magának az internet szlengje, ami persze nem kizárólagosan az internetet használók sajátja, de elsősorban náluk vált használatossá, hiszen fő színtere maga a közösségi háló. Keletkezésének, akárcsak a többi szlengtípusnak számos oka lehet: egy csoporthoz való tartozás igénye; barátságok megteremtése és ápolása, vagy éppen elhatárolódás másoktól; kreativitásra, expresszivitásra, gyorsaságra, egyszerűségekre való törekvés; a humor megvillantása; egyediség; polgárpukkasztás stb. (vö. PARTRIDGE 1999:

---

<sup>5</sup> A legújabb technológiák — amellet, hogy megkönnyítik életünket — könnyedén rabságba is ejthetnek. A szakértők szerint a számítógép- és internetfüggők száma drasztikusan nő, s a gyermekek és a fiatalokúak számítanak a legveszélyeztetettebbnek. Sőt nem csak a számítógép-függők tábora szélesedik ki, hanem a figyelemzavarral küzdőké is. Az amerikai Kaliforniai Egyetem kutatóinak egyik tanulmánya szerint átlagosan tizenegy percet tudunk egy-egy feladatra fordítani anélkül, hogy csörögni kezdene telefonunk, új e-mailünk érkezne, vagy épp elnyomhatatlan vágyat nem éreznénk egy kis facebookozás, televíziózás iránt. Edward Hallowell, a terület szakértője figyelemcsökkenési tényezőnek (Attention Deficit Trait — ADT) hívja a jelenséget, amely a — főképp gyerekeknél megfigyelt — figyelemzavarból származtatható. Az intenzív médiahasználat a figyelemzavarhoz hasonló tüneteket okozhat (Információ-áradat 2010).

214–5, MATIJEVICS 1972: 17), s legaktívabb használói a tizen-, huszonévesek. Erre a korosztályra alapvetően is jellemző, hogy vágnak kitűnni társaik közül, kerülnek a hétköznapi formákat és a hivatalos, normáknak megfelelő stílust, valamint a mély érzelmek kimutatását (SZILÁGYI 1999: 12). A szleng „harmonikus ellentéte” abban áll, hogy a szlengszavak egyrészt segítenek leplezni a mély érzelmeket: sokkal vagányabb, barátaik körében elismertebb marad az a tizenéves fiú, aki nem azt mondja egy lánynak, hogy: *Tetszel nekem!, Nagyon szeretlek!*, hanem (saját gyűjtéséből véve a példákat) hogy: *Lájkollak!, Bejössz!,* vagy hogy *Jó programon futsz!*; másrészt nagyon is expresszívek és emocionálisak, a pillanatnyi hangulat és érzelmi viszonyulás kitűnő megtestesítői. Egy fiú (<sup>BB</sup>F5) a következőket mondta véleménye kinyilvánítása céljából: „*Nagyon kúl volt a tegnap délután! Csapat rulez!*”, míg egy lány (<sup>DI</sup>L1) az alábbiakat írta barátnőjének chatelés közben: „*Atis megpókolt<sup>6</sup>, hát totál lefagytam! xDxD*”.

Egy kislánnytól (<sup>DI</sup>L5) megkérdezve, hogy szívesen használ-e az interneten látott szlengkifejezéseket írás és beszélgetés közben, s ha igen akkor miért, azt a választ kaptam, hogy: „*Igen, mert gyakran rövidebbek és sokszor egy adott helyzetben jobban illenek, mint a magyar szó, pl. ha ki akarom fejezni, hogy szeretek valakit, de azért nem úgy nagyon szerelemmel, akkor egyszerűbb a látollakot használni és így a félreértések és hosszú magyarázatok elkerülhetőek.*”

Az internet szlengje egy újabb divat<sup>7</sup>, mely kreatív elemeket foglal magába. Gyakoriak a köznyelvből, valamint más szlengből átvett és újraértelmezett szavak, valamint az idegen nyelvű kifejezések, hiszen a számítástechnika és az internet hivatalos nyelve az angol, amely rövidítésre, a szavakkal való játékokra hívja az embert. Mint minden szlengtípus, ez is érzelemleplező, másrészt viszont túlfokozottan érzelmes, vagyis a beszélő erős érzelmi viszonyulásának kitűnő szemléltetője.

Napjaink fiataljait netnemzedékként<sup>8</sup> emlegethetjük, így az interneten élő szleng az ún. *netgeneráció* szlengjének minősíthető.

---

<sup>6</sup> *Megpókolt* – *poke* ’megbökni, tkp figyelemfelhívás’.

<sup>7</sup> A szleng alapvető paradoxona „egyfelől a nyelvújító törekvésben, az elkülönülés vágyában, másfelől viszont képződményeinek rendkívül gyors és széleskörű elterjedésében, valamint ugyanilyen gyors elhasználódásában, kopásában jelentkeznek.” PÉTER MIHÁLY ezek alapján a divat jelenségei közé sorolja a szlenget (1999: 15–

6), míg OTTO JESPERSEN nyelvi luxusnak, „sport”-nak tartja (1999: 203).

<sup>8</sup> A számítógép fejlődésével együtt felnövekvő, ennek használatára szocializálódott fiatalok csoportja (KÁRPÁTI 1997: 97).

Megállapításaim szerint az egyre újabb és újabb kreatív szófordulatok, betűszók, az internetszleng elemei is kisebb beszélőközösségekben (szociológiai értelemben vett kiscsoportokban) jönnek létre, de az internet segítségével olyan gyorsan válnak közkedvelté, jelennek meg a domináns kultúrában (vö. CHAPMAN 1999: 276), hogy szükségesnek érzem említést tenni a tudományos absztrakció szintjén való tipizálásáról<sup>9</sup> is (vö. KIS 1997: 247).

Az internetszleng minden kétséget kizáróan egy összetett szlengtípus. Használóinak köre nagyon tág mind kor és érdeklődési kör szerint, mind pedig a területi viszonyokat tekintve. Ezek alapján egy olyan szlengről beszélhetünk, melyet mind társadalmilag (vertikálisan), mind pedig földrajzilag (horizontálisan) széles körben ismernek és használnak (vö. PÉTER 1999b: 28). Lexikális oldalról szemlélve egyaránt tartalmaz a számítástechnikával kapcsolatba hozható szakszlenget, az ifjúsági nyelv szavait, valamint speciálisan egyes érdeklődési körökhöz köthető kifejezéseket is. Az internet segít abban, hogy az eddig kisebb csoportokban használt — a csoporton kívüliek számára ismert, vagy ismeretlen — szlengszavak minél szélesebb körben elterjedjenek, így nevezhetnénk a közszleng elemeinek bővítésére szolgáló alternatív térnek is. Véleményem szerint az internet szlengjét metaforikusan egy olyan dobozkához hasonlíthatnánk, mely javarészt létező, más szlengkekből átvett elemek és formák gyűjtőhelye, természetesen nyitott az újításokra, s amelynek tartalma a közszlengbe, végezetül pedig a bázisnyelvbe (vö. KIS 1997: 252) olvadás útján halad. Jól szemléltető példa erre, hogy már a nagy nézettségű televíziós adásokban is élnek az internet által ismertté vált kifejezésekkel. A Fókusz című műsorban több alkalommal is használták a *like* 'tetszik'<sup>10</sup> kifejezést egy interjú címében (*A baba neve: Like*), sőt egyes esetekben kiejtés szerint írva (*FLUOR: Amit Tomi is lájkol a karácsonyban*). Néhány reklámban pedig olyan rövidítésekkel élnek, mint a *LOL – Laughing out loud*. 'Hangosan felnevetni.' — (*Fanta*

---

<sup>9</sup> Ebben az esetben válik érvényessé az a tétel, miszerint „a nyelvész absztrahál bizonyos közös tulajdonságok alapján szlengtípusokat”, viszont a valóságos nyelvhasználatban csak kiscsoport-szlengkekről beszélhetünk, melyek egyszerre képviselik az összes típust. Az absztrakció foka szerint három szintet lehet megkülönböztetni:

- a) **K i s c s o p o r t - s z l e n g e k**: A beszélőközösségek valóságosan létező szlengjei. Beszédműfajként szleng csak a kiscsoport-szlengekben figyelhető meg; s azok a sajátos szókincsen kívüli jegyek, amelyek a szlengben beszélést jellemzik, csak a beszélőközösségben, a konkrét szituációban működnek.
- b) **N a g y c s o p o r t - s z l e n g e k**: Az egymással területi ( *h e l y i s z l e n g e k* ), vagy szakmai ( *s z a k s z l e n g e k* ) azonosság miatt kapcsolatba kerülő kiscsoportok szlengjéből absztrahálódnak.
- c) **K ö z s z l e n g**: A helyi-, és a szakszlengek széles körben elterjedt szavai alkotják. „A beszélőközösségek többségében ismert szavakat tartalmazza” (KIS 1997: 247–53).

<sup>10</sup> *Like*: Alapvetően a Facebookon vált használatossá, nem is szlengszóként, hiszen a jelentése valóban 'tetszik' és a tetszés kinyilvánítására szolgál. Magyarországon viszont a szleng jegyeit öltve terjedt el (angol kifejezésként, magyar todalékolással).

LOL!), ami alapján arra következtethetünk, hogy készítői széles körben ismert szlengkifejezésnek vélik s nem kerülheti el a figyelmünket az sem, hogy ezekben az esetekben az alapvetően írásbeli voltában kibontakozó szlengelemek, szóbeli terepen is próbálgatják szárnyaikat. Minden kétséget kizáróan gazdagítja nyelvünket, szavak izgalmas beáramlása érzékelhető a média szférájába is. A szleng előtt nincsenek zárt ajtók, utat talál a köztudat felé, amint azt említettem a televízió keresztlől, de megjelenik magazinok hasábjain, ott van a plakátokon (*NyárRE!*)<sup>11</sup>, és már a rádió által sugárzott zenében is („*Lájkolnám a lájkod!*” Fluor Mizu című száma).

Az elmúlt évtizedekben az volt a jellemző, hogy bizonyos életkoron felül az emberek nagy része ritkábban élt a szleng szavaival, mára valamelyest ez is változni látszik. A média úgy kíván lépést tartani a korrall, hogy egyre inkább a fiatalságot célozza, s így az idősebb korosztály sem maradhat ki az internet, ezzel együtt pedig a szleng vonzáskörzetéből. Természetesen a döntés továbbra is az egyéné, hogy kíván-e azonosulni a kordivattal, vagy sem.

Felvetődik azonban a kérdés, hogy hogyan hat mindez a gyermekekre, főképp a kamaszkor küszöbén álló tizenévesekre. Manapság már a kisiskolások is rendelkeznek internetezésre alkalmas okostelefonokkal s tapasztalataim szerint csupán töredéküknek nincs otthoni számítógépe. A pár éve divattá vált SMS-ezést javarészt felváltották az e-mailek, az MSN és a közösségi portálok használata. Sőt némelyik ingyenes hozzáférési lehetőséget kínál mobiltelefonról, ami azt jelenti, hogy az iskolában, akár tanórákon is nyitottá válik a közösségi háló adta lehetőségek tárháza<sup>12</sup>. Vajon milyen hatással van a rohanó világ, a média és a bárhol elérhető internet a fiatalok nyelvhasználatára? A hasonló kérdéskörben vizsgálódó tanulmányok legtöbbször arról olvashattam, hogy a kutatók véleménye szerint nincs negatív befolyással, ugyanis mire rendszeres internethasználókká válnak, már stabilizálódik helyesírásuk, s legfeljebb a szókincsük gazdagodhat. Többen érvelnek amellett, hogy nem az internet által létrejött radikális újításról van szó, hiszen például iskolai levelezésekben mindig is használatos volt a szleng, sőt rövidítésekkel, szójátékokkal több száz évvel ezelőtt is éltek (vö. SZABÓ 2012). Ez így is van, de véleményem szerint ezek a gyermekek, a XXI. század fiataljai, mindent hamarabb kezdenek el és sokkal több csatorna létezik, melyen elér hozzájuk

---

<sup>11</sup> *NyárRE!*: A *re a returned* 'vissza, visszatért' rövidített változata. Annyit jelenthet, hogy itt van újra a nyár s a plakát alkotója a képzőkkel való játékkal, valamint az idegen és magyar szavak kombinálásával kívánja elnyerni szemlélői figyelmét.

<sup>12</sup> A vizsgált csoportjaimba tartozó gyerekek arra a kérdésre, hogy interneteznek-e telefonról, a következő választ adták: „*Alap! Mi mást csinálnánk órákon?!*”

a nyelvi újítások áradata, ezzel együtt pedig a szleng, s ez nem feltétlenül csak építő elemeket vonz magával.

További vizsgálódásaim során az internet szlengjét nem egy koherens egészként, hanem egyes kiscsoportok szlengjeként, egy konkrét ifjúsági csoport nyelvhasználatára hatással lévő jelenséggént veszem alapul. Ezek a kiscsoport-szlengek „egyszerre képviselik az összes típust: egyszerre helyi szlengek (hiszen minden kiscsoport lokálisan jellemezhető), egyszerre szakszlengek (hiszen minden kiscsoport közös érdeklődésen vagy érdeken alapuló szakmai szerveződés) és egyszerre közszlengek (hiszen a tagok korábban vagy egyidejűleg más csoportok tagjai is: így biztosítják a kiscsoport-szlengek szavainak terjedését, és terjesztik a más beszélőközösségekből származó szlengszavakat)” (KIS 1997: 251).

#### **I. 4. Az internetszleng újszerűsége**

Dolgozatom szempontjából nem mérvadó az újszerűség kérdésköre, hiszen az ifjúság írás- és szóbeli nyelvhasználatára épp úgy hatással lehet egy száz éves stílus, nyelvváltozat, csoportnyelv<sup>13</sup>, vagy beszédmód, mint a néhány éve létezők. A kérdés tehát az, hogy mennyiben volt hatással rájuk a számítógép, s tulajdonképpen az internet használata. A teljesség kedvéért azonban mégis ki kívánok térni az internetszleng gyökereinek feltárására.

Ha feltesszük a kérdést, hogy milyen újításokat hozott magával a digitális kommunikáció, sokak az egyszerűsített, gyors nyelvhasználatra, rövidítésekre és kreatív szójátékokra, hangulatjelekre asszociálnak. Van, aki rögtön egy új nyelvváltozatról beszél, az ún. digilektusról, mely egy „sajátos, más médium által közvetített kommunikációra nem jellemző sajátosságokkal rendelkező új nyelvváltozat” (VESZELSZKI 2011: 6–7), és olyan irományt is módomban állt olvasni, melynek szerzője határozottan állítja, hogy semmi egyébről nincsen szó, csupán nyelvi divatok és stílusok változásáról, átvételéről (vö. SZABÓ 2012).

Véleményem szerint az igazság valahol a kettő között van. Tény ugyanis, hogy az internetes-mobilos kommunikáció, valamint a média, hatással van a nyelvhasználatra, de az is bizonyos, hogy nem egy forradalmian új nyelvváltozatról van szó. Az internet tere ilyen formán újabb utat nyitott a kreativitás előtt, „megalkotta” saját szlengjét, újraértelmezésekkel, idegen nyelvekből, valamint más szlengtípusokból származó elemek beemelésével és új szavak kreálásával élve, de nem kitaposatlan terepen.

---

<sup>13</sup> DOBOS KÁROLY csoportnyelvnek nevezi a szlenget: „Az argot én a csoportnyelv szóval adom vissza, mely azt hiszem, kifejezi az eredeti szó értelmét, hogy egyes csoportok sajátos nyelve” (1898: 3).

A XIX-XX. században is meglehetősen sok szlengelem beemelése, és az élőbeszédet imitáló írásmód jellemezte a regények és elbeszélések egyes részeit, főképp a karakterek között zajló dialógusokat (sőt az egységes helyesírási szabályzat megjelenése előtt ez volt a gyakoribb a mindennapi nyelvhasználatban is), de a szerzők címadásától sem álltak távol a mai digitális nyelvhasználatra jellemző formák. A számok és betűk kombinálásával leírt szavak múltját például jól szemlélteti Végh Antal *Gyógyítbatlan?* című műve (1986). Az élőbeszédet imitáló, gyorsaságra törekvő írás (*1x* 'egyszer', *+jött* 'megjött', *4u – for you* 'neked') és a tréfás, cinizmussal élő, szóbeli kifejezések, a „karakterejtés” (*pontpontpont, zárójel ... zárójel bezárva* stb.), már jóval az internet megjelenése előtt is használatosak voltak, de az internet valamint a média nagyban hozzájárult elterjedésükhöz (vö. SZABÓ 2012), s alakulásukhoz. Az emotikonok használata miatt divattá vált karakterejtésre gondolok, ami ebben az esetben leginkább az érzések szemléltetésére szolgál, kevésbé érzelmes módon. (*Kettőspontdé – :D* 'nevetés', *ikszdé – XD* 'vihogás', *csillagpontcsillag – \*.\** 'ámuló tekintet' — „*Ó dzsíz*<sup>14</sup>, te ezt nem tudod? Az olyankor kell, amikor valami nagyon cucci!” – mondta egy kislány (DiL2) a vizsgált csoport tagjai közül.)

Mindezek mellett említést érdemelnek azon internetszlengekben fellelhető kifejezések is, melyek bár az internet hatására váltak közkedveltté, korántsem újak, ugyanis a szleng más típusaiban, például az ifjúsági nyelvben jóval hamarabb fellelhetőek voltak. A *plíz – please* 'kérlek'<sup>15</sup>, a *thx – thanks* 'köszönöm' és a *kül – cool* 'menő' használatára már az iskolai levelezésekben is találhatunk példát.

## II. Az internet és a nyelvtudomány kapcsolódási pontjai

Az interneten valamint a médiában használt társalgási nyelvvel (bázisnyelvvel) vegyítve egyre gyakoribb a szleng elemeinek megjelenése, ami hatással lehet az emberek, különösen a fiatalabb generáció nyelvhasználatára. Többek között emiatt válnak napról-napra érdekesebb kutatási tereppé a digitális kommunikáció és hírszerzés eszközei nyelvészeti szempontból.

---

<sup>14</sup> *Dzsíz – jesus* 'Jézusom!'

<sup>15</sup> NYÍRÓ ANDRÁS *Internetto zsargon* című humoros művében gyűjtötte össze azon szavakat, melyek nagy gyakorisággal használatosak az interneten, tehát az internet szlengjének tekinthetők. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az internet létezése előtt ismeretlen kifejezésekről, rövidítésekről, szóhasználatról lenne szó. Ezek között találkozhatunk a *plíz*-zel 'kérlek' is: „Emilben most már mi is kifejezhetjük röviden, velősen. Ha megkaptuk, amit akartunk, nyugtázhatjuk egy hálás *thx*-szel, ahogy nagymenő amik írják a *thanks-et*” (1997: 63).

A szleng működése elsősorban szociálpszichológiai probléma, így lélektani vonatkozásai mellett sem mehetünk el szó nélkül (azonban az ezzel kapcsolatos pszichológiai kutatások száma igen csekély); nyelvi jelenségként pedig tág értelmezést kíván (KIS 1997: 240). „A szleng egyrészt szó- és kifejezőkészlet, másrészt pedig egy sajátos nyelvhasználati-stilisztikai forma” (KIS 1997: 244), így ahhoz hogy teljes képet kaphassunk róla, a társas-kognitív nyelvészet<sup>16</sup> prizmáján keresztül kell vizsgálódnunk, tehát a szociolingvisztika, a pszicholingvisztika és számos más diszciplína módszereinek hasznosításával.

## **II. 1. Az internetszleng a szociolingvisztika és a stilisztika tükrében**

Azért tárgyalom egy fejezeten belül a szociolingvisztikai és a stilisztikai megközelítést, mert szoros összefüggésben állnak egymással.

Napjainkra a szleng a nyelvészek nagy része szociolingvisztikai problémaként kezeli, mondhatni felismerték a nyelv életében betöltött valódi szerepét (vö. KIS 1997: 238). A nyelvi formák rengeteg dolgot elárulnak használójukról, s az őket körülvevőkről. A szociolingvisztika azon empirikus kutatási területek összefoglaló neve, melyek a nyelvhasználat és a társadalom összefüggéseit vizsgálják, tehát a társadalmi lét alakulását befolyásoló nyelvi magatartásformákat. Azon állításon alapszik, miszerint a nyelv és a társadalom élő kapcsolatban állnak egymással (BARTHA 1998: 8–9). A szlengre ez igaz, hiszen használata fontos társadalmi információkat közvetít a beszélőről, a hallgatóról, illetőleg a kettejük közti viszonyról is. A beszélő identitása például felismerhető az alapján, hogy a nyelv által kínált lehetőségekből hogyan választ, ugyanis különböző helyzetekben másképpen szólalunk meg, sőt egyazon beszélgetésen belül is merülhetnek fel eltérések a szóválasztásban, vagy épp a nyelvtani szerkezetek használatában. A szociolingvisztika ezt a stílus és a formalitás fogalmával kapcsolja össze (vö. uo. 1998: 13, 33), így itt térnek rá a stilisztikai-kommunikatív megközelítésre, illetve a két nyelvészeti ág kapcsolódási pontjaira.

CSERESNYÉSI LÁSZLÓ nézete szerint a szleng nem szociolingvisztikai, hanem stilisztikai kategória s a szleng terminust úgy értelmezi, hogy egy csoport által használt nyelvváltozat bizonyos stílusáról van szó (1999: 142).

---

<sup>16</sup> A társas-kognitív nyelvészet a nyelvészetnek egy olyan iránya, mely „nem egy-egy kérdés kiemelt tárgyalását jelenti, hanem egy olyan szemléletmódot, amely a nyelvi vizsgálatok valamennyi területén érvényesíthető lehet. ... számos szállal kötődik a labovianus szociolingvisztikához és a holista kognitív nyelvtudományhoz, miközben más diszciplínák (például a filozófia, a pszichológia, a neurológia, az etológia) eredményeit is hasznosítja” (Bevezetés a társas-kognitív nyelvészetbe 2011).

SIMO HÄMÄLÄINEN egy tudatosan a köznyelvbe ékelt stílusfajtnak tartja (1946: 256–7), és ahogy azt már korábban is említettem KIS TAMÁS, valamint PÉTER MIHÁLY gondolatai szerint a szlenget nem lehet stílusárnyalatok alapján behatárolni, hiszen ennél magasabb szintű stilisztikai kategória (KIS 1997: 244). Beszédmód (PÉTER 1999b: 32), amit nem lehet egyetlen szóval, vagy mondattal meghatározni. Játékosság, humor, szabadság, kreativitás, expresszivitás, spontaneitás, cinizmus, képiség, emocionalitás juthat az eszünkbe, de persze jellemző jegyeinek sora határtalan. Egy különleges nyelvhasználati formára kell tehát gondolnunk, mely a bázisnyelv elemeivel vegyíthető, s amelynek léte feltételez egy működtető közösséget, egy szociológiai kiscsoportot. Ezzel meg is érkeztünk a szociolingvisztika és a stilisztika kapcsolódási pontjához: ahhoz, hogy a szleng mint stilisztikai kategória, beszédmód működhessen, szükség van egy működtető közösségre is (vö. KIS 1997: 246).

## **II. 2. Az internetszleng a pszicholingvisztika tükrében**

A pszicholingvisztika tudományterületét maga az elnevezés is jól szemlélteti: a pszichológia és a nyelvészet közös kérdéseivel foglalkozik, az információelmélet bevonásával. A témában elmélyült kutatók, elméleteiket minden esetben igazolják gyakorlati formában, tehát a modellek felállítását kísérleti vizsgálódások követik, ezért is olyan megfelelőek a pszicholingvisztikai módszerek egy dolgozat hipotéziseinek alátámasztására, vagy épp cáfolására (vö. GÓSY 2005: 13–4).

A nyelv a pszichológia prizmáján át tekintve az emberi viselkedés sajátos formája, amely szokásokon alapul és egy olyan összefüggő jelrendszer, amely információátadó közegként funkcionál. A kommunikáció során információadás, vagy csere történik, de emellett a nyelv információt közvetít használójáról is, tehát megismerhetjük agyműködésének azon folyamatait, melyek működtetése a nyelvvel kapcsolatos, valamint jelleméről is képet kaphatunk (uo. 14, 16). Kutatásaim során a pszicholingvisztika tudományának módszereit vegyíttem szociolingvisztikai kísérletekkel, remélve hogy hipotéziseim igazolásra lelnek.

Mindenekelőtt azonban szólni kívánok még egy pszicholingvisztikai feltételezésről, miszerint az emberi agyban fellelhető egy tároló rendszer, amelyet mentális lexikonnak nevezünk. Ez tartalmazza az egyén által ismert és használt nyelvi elemeket, valamint a beszéd egységeit, tehát a beszédprodukciónak és megértéséhez szükséges szabályokat, alapelveket stb. Meghatározó elemei a szavak, melyek egyéneknél különbözőek és mennyiségük sem állandó, s a lexikon működése és nagysága is személyenként változó. Annyi bizonyos, hogy semmi esetre sem hasonlítható egy szótárhoz, sokkal inkább egy olyan tárolóedény juthat az



eszünkbe, amelyben megtalálható minden, az eddigi életünk során hallott, tanult, tapasztalt nyelvi jelenség, s amelyek aszerint helyezkednek el az edény alján, vagy épp a tetején, hogy mennyire gyakran hívjuk elő őket. Mintha folyton kavargatnánk a tűzön készülő ételt, ezzel elérve, hogy alapanyagai keveredjenek, s ne vesszenek kárba.

A mentális lexikon három meglehetősen rugalmas részre tagolódik, melyek között nincsenek világos határok, sőt állandó mozgásban vannak, átalakuláson mennek át. Az egyik az aktív rész (vagy aktív szókincs), a másik a passzív rész (vagy passzív szókincs), a harmadik az éppen aktivált szókincsünket foglalja magába. A tárolt szavak mennyisége csecsemőkortól időskorig változik, ahogyan az is, hogy ezek a szavak éppen hol helyezkednek el a szótárolónkon belül, hiszen a minket körülvevő környezet alakulása meglehetősen hatással van ránk. Az iskola, a munkahely, vagy épp egy új hobbi gyökeresen átalakíthatja aktív szókincsünket, s az eddigiekben aktívak átkerülhetnek a passzív területre, vagy éppen fordítva. Az aktív szókincs azon nyelvi jeleket foglalja magába, melyek egy adott személy esetében gyakoriak, a passzív részbe pedig a ritkábban használtak kerülnek. Az aktivált szókincsbe természetesen beemelhetünk elemeket mind az aktív, mind a passzív területről is, de kutatásaim során éppen az lehet érdekes, hogy az internetszleng szavait honnan hívják elő a fiatalok (vö. GÓSY 2005: 193–200).

### **II. 3. Az internetszleng személyiségpszichológiája**

Ahhoz, hogy a szleng létének fontosságáról teljes képet kapjunk, meg kell vizsgálni a lélektani vonatkozásait is.

Az internet korában minden információhoz könnyebb hozzájutni, s ugyanígy az emberek közötti kapcsolatok is könnyebben alakíthatóak. Könnyebb ismeretséget szerezni és barátságokat kötni, hiszen a közösségi portálok segítségével olyanokkal is felvehetjük a kapcsolatot, akik egy kép, vagy bemutatkozás alapján szimpatikussá váltak számunkra, esetleg az iskolában, munkahelyen nem volt esély közelebbről megismerni őket. Mindemellett napjainkban is ragaszkodunk ahhoz, hogy csoportokhoz tartozhassunk, ugyanis ezek a csoportok, baráti körök, nyugalmat árasztanak és menedéket szolgálnak számunkra. Ehhez a menedékhez leginkább az ifjúság kötődik, a fiataloknak van szükségük a normák elleni lázadást segítő társaságokra, ahol kibontakozhatnak, s ahol rokonlelkekre találhatnak. Ezek a tizenévesek úgy ragaszkodnak csoportbeli tagságukhoz, mint egy falat kenyérhez, s ennek a tagságnak a fenntartására, valamint a gyors ismerkedésre kézenfekvő az internet és a szleng használata. Ily módon szereznek domináns helyet az áhított csoportban s így kötődik össze a nyelvhasználat a lélek mélységeivel. A szleng gyakorlatilag segít közel kerülniük azokhoz,

akiket lelkileg is közel éreznek magukhoz (vö. CHAPMAN 1999: 276–9). A fiatalok ezekben a csoportokban tudnak érvényesülni, válaszokra és biztató szavakra lelnek, identitásformáló hatást gyakorolnak egymásra, így tehát helytálló ROBERT L. CHAPMAN állítása, miszerint „a szleng szükséges az én fejlődéséhez, s a társadalom nem is működne szleng nélkül” (1999: 277).

Vizsgálataim során figyelmet fordítottam a gyermekek személyiségének feltérképezésére is, az identitásukat alakító tényezők megismerésére, különös tekintettel az internet és a média hatásaira.

### III. A KUTATÁS MÓDSZERTANA

A kutatást három egri iskolában, a Balassi Bálint és Deák Ferenc Általános Iskolában, valamint a Dobó István Gimnázium egyik hat évfolyamos osztályában végeztem el, ahol nyolc hónapig kísértem figyelemmel a 12-15 éves fiatalok nyelvhasználatát, különös tekintettel a szlengelemek megjelenésére, illetve az internet és média hatásaira.

Nagy hangsúlyt fektettem a WILLIAM LABOV által megfogalmazott megfigyelői paradoxon problémájára (1972: 209–10), miszerint egy nyelvész legfőbb feladata azt megfigyelni, hogy hogyan beszélnek az emberek akkor, amikor nem figyelik őket. Ezen „kísérleti effektus” alapján választottam ki kutatásomhoz a legmegfelelőbb tesztelési módszereket, hogy a gyermekeket a legtermészetesebb környezetükben, spontán nyelvhasználat közben is figyelemmel tudjam kísérni (vö. BARTHA 1998: 15).

Összesen ötven fiatal volt a segítségemre, s közreműködésükkel hangos és írott nyelvi anyagot is módomban állt gyűjteni.

Az ideális körülményeket számos apró fogással igyekeztem megteremteni: vizsgálataimat a gyermekek által kedvelt helyszíneken végeztem (az iskola melletti játszótéren, a Népkerthben, a plázában, vagy épp otthoni környezetben); az interjúk és a kötetlen beszélgetések hosszabb időintervallum alatt zajlottak a barátságos légkör kialakulása végett; míg az írásos tesztek igyekeztem minél rövidebbre készíteni, a figyelem lankadásának elkerülése érdekében. A „meg nem figyeltség” látszatát olykor-olykor azzal keltettem fel, hogy távolabb sétáltam tőlük, mondván telefonálnom kell, s így — bár a diktafon továbbra is vette a beszélgetést — felszabadultabbnak érezhették magukat. Úgy gondolom teljes mértékben sikerült kialakítanom a megfelelő környezetet, ezzel gördülékenyebbé téve a vizsgálat menetét.

### III. 1. A vizsgált csoportok összetétele

A szociolingvisztikai vizsgálatoknak fontos pontja a vizsgálandó személyekből álló *minta kiválasztása*. Elengedhetetlen ugyanis a nagy mennyiségű kvantifikálható, összemérhető és megismételhető beszélt nyelvi adat gyűjtése, ami által folyamatában ragadható meg a nyelvhasználat és következtetések vonhatók le az egyes nyelvváltozatok társadalmi funkcióit, valamint a sztenderddel való kapcsolatukat illetően. A leggyakrabban figyelembe vett szociolingvisztikai tényezők (szociológiai változók) az életkor, a nem, az iskolázottság, a lakóhely típusa és a foglalkozás (BARTHA 1998: 16).

A vizsgált csoportok tagjai három iskola hetedik és nyolcadik osztályos (12-15 éves) tanulói közül kerültek ki. Az ötven gyermekből mindenki rendelkezett otthoni számítógéppel s ezzel együtt internet-hozzáféréssel is. Két családban, vallási okokból kifolyólag nem használhattak internetes portálokat, tehát a fiatalok közül összesen ketten voltak, akiknek csak az iskola falain belül a barátaik mobiltelefonjairól, számítástechnika órán, valamint délutáni szakkörön volt lehetősége internetezni.

A tesztek előtt a szülőktől írásos engedélyt kértem a vizsgálatok elvégzésére, s minden vizsgálatban részt vevő fiatal édesanyja megadta azt. Dolgozatomban nem nevekkal, hanem kódokkal jelöltem őket, így védve személyiségi jogaikat, tehát a kiértékelés és a példák feltüntetése során a lányok L jelzést kaptak, a fiúkat pedig F betűvel jelöltem. A balassisok <sup>BB</sup> indexjelzést, a Deák diákjai <sup>DF</sup>-t, a dobós tanulók pedig <sup>DI</sup> megkülönböztető jelet kaptak. Emellett mindenkit elláttam egy sorszámmal is.

A három társadalmi kiscsoport 15-16-19 fő arányban oszlott meg s a csoportok között kapcsolat nem volt. Ez a tény azért lett mérvadó vizsgálataim során, mert többek között az is érdekelt, hogy mennyire hasonló a gyermekek nyelvhasználata, az internetszleng elemeinek megjelenése, mindenféle ismeretség nélkül.

Mindhárom közösség esetében elsődleges informális, illetve nyitott csoportról van szó, ami azt jelenti, hogy olyan kis taglétszámú szerveződések, melyekben mindenkit szoros kapcsolat fűz a többiekhez, s ebből adódóan közvetlen, napi szintű beszédkapcsolatot ápolnak, de életidejüknek csak egy részét teszi ki az együtt töltött idő (vö. Kis 1997: 253–4). Bár egy osztályba járó társaságokról beszélünk, mégis szabad akaratukból hozták létre, senki nem kötelezte barátságra őket, és akit nem akartak „bevenni”, azt nem is vonták be a csoportjukba. Éppen ezért egy-egy osztályon belül nem vett mindenki részt a vizsgálataimban, csak azok a fiatalok, akik a szabadidejük nagy részét is együtt töltik. A szelektálást gyakorlatilag nem is nekem kellett elvégeznem, ugyanis mindhárom osztály

esetében csak két gyermeknek szóltam és őket kértem meg, hogy hívják el az első találkozóra azokat a társaikat (10-20 főt), akiket jónak látnak. Így lettek ötvenen: a balassis osztály 23 tanulójából 15-en, a Deák 26 diákjából 16-an és a dobós 32 fiatalból 19-en.

### **III. 2. A kutatás menete**

A vizsgálatokat kérdőív-kitöltéssel<sup>17</sup> és egy hosszabb ismerkedési időszakkal kezdtem 2011. szeptember 17-én. Délutánonként kötetlen beszélgetéseket folytattam a fiatalokkal — mindhárom csoporttal külön-külön — hetente kétszer negyvenöt percre. A közelebről való megismerkedést egyetlen kutatást végzőnek sem szabad elhanyagolnia, ugyanis ekkor lehet a gyermekek bizalmába férközni s a közelkerülés elengedhetetlen, ha eredményes vizsgálódást kívánunk folytatni.

Október közepétől a tanulók osztályfőnökeinek engedélyével órát is látogathattam, ahol figyelemmel kísértem a fiatalok órai megnyilvánulásait, viselkedését, illetve olykor az osztályfőnöki órákon beszélgethettem is velük. Ezen időszak alatt jegyzeteket készítettem és körvonalazódott bennem az irányított beszélgetések struktúrája, valamint a tesztek összeállításának módja is. Tehát ahogy egyre közelebb kerültem a gyerekekhez, úgy vált világossá számomra az, hogy hogyan is építsem fel magát a kutatást.

November elejétől a diskurzusok diktafonnal történő rögzítése következett s ezeket a találkozókat egészen február végéig ismételttem a gyerekekkel. Hetente-két hetente egyszer találkoztam mind a három csoportommal, de eddigre már olyan közeli kapcsolatba kerültem velük, mondhatni baráti viszony alakult ki köztem és köztük, hogy nem okozott gondot a heti egyszeri találka és a beszélgetések rövid időtartama (30-40 perc) sem. Pillanatokon belül megnyíltak és meséltek nekem az eseményekben gazdag mindennapjaikról, életük és kapcsolataik alakulásáról.

Márciusban elvégeztem csoportjaimmal néhány írásos tesztet arra keresve válaszokat, hogy melyek számukra a legkézenfekvőbb szinonimái egy-egy szónak, kifejezésnek, valamint hogy mire asszociálnak ugyanezen szavakat olvasva. Mind az ötvenen kitöltötték a teszteket.

Egy csoport tagjai arra is vállalkoztak, hogy elküldjék nekem a Facebookon és MSN-en pár hónap alatt folytatott dialógusaik nagy részét. (Tizenegy gyermek között zajlott chatelésekről, illetve e-mail-váltásokról van szó.)

---

<sup>17</sup> A kérdőívben általános információkat gyűjtöttem a fiatalok szabadidős tevékenységeiről, internetezési szokásaikról stb.

Végezetül pedig módomban állt megtekinteni néhány irodalom órán írt dolgozatukat és otthon elkészített esszéjüket is. (A dobós osztály diákjainak írásait.)

Míndezek után úgy gondoltam, hogy megfelelő mennyiségű anyagot gyűjtöttem s elkezdhetem kiértékelni a kapott eredményeket.

### III. 3. Tesztelési módszerek

Az első hónapokban egy szociolingvisztikai vizsgálsorozatot végeztem el, amely a közösség egészének beszéd szokásairól adhat képet. Ez az ún. *részt vevő megfigyelés*, mely során a kutató hosszabb-rövidebb időre beépül a vizsgálandó közösségbe, részt vesz az emberek mindennapjaiban és egy szorosabb, baráti viszony kialakítása után feljegyzéseket, diktafonfelvételeket készít. A részt vevő megfigyelés egy antropológiából eredő módszer, ami rendkívül finom elemzéseket tesz lehetővé az emberek nyelvi viselkedéséről; a nyelvhasználatukat mozgató szabályokról; a beszélt nyelv műfajáról; a társalgás szabályairól; a nyelvhasználatról és a stílusváltásról akár egy szélesebb társadalmi, kulturális kontextus látószögén keresztül (BARTHA 1998: 15).

A második módszerem a *szociolingvisztikai interjú* volt, ami egy sokkal konkrétabb tesztelési forma, így alkalmas meghatározott nyelvi jelenségek feltérképezésére. Eredetileg a nyelvi változás vizsgálatára fejlesztették ki, de más területeken is kedvelt tereptechnikává vált. Irányított beszélgetésekből<sup>18</sup> és tesztekben áll (uo. 1998: 15), melyek során a pszicholingvisztikában alkalmazott módszerekkel: szóasszociációkkal vegyíttem.

„A jelentésrepresentációk és a lexikális hozzáférések megismerésére módszerként viszonylag gyakran használják a szóasszociációt”, melynek több típusa is elkülöníthető<sup>19</sup> (GÓSY 2005: 203). Kutatásomhoz a szűkített szóasszociációt választottam, ugyanis a hívószóra meghatározott kategóriájú választ, szinonimákat vártam, ezzel vizsgálva többek között a szleng elemeinek mentális lexikonban való elhelyezkedését.

---

<sup>18</sup> *Irányított beszélgetések*: meghatározott témák szerinti dialógusok, melyek bizonyos mértékben szimulálják a spontán társalgást. Ebben az esetben a terepmunkásnak meghatározott témacsoportok, társalgási modulok szerint kell felépítenie az interjút (BARTHA 1998: 15).

<sup>19</sup> A szóasszociációk típusai:

- a) *S z a b a d s z ó a s s z o c i á c i ó*: Egyik formája, hogy egy meghatározott hívószóra kell a kísérleti személynek kimondania, leírnia az első szót (szavakat), ami az eszébe jut. A másikban teljesen szabad asszociálás történik, minden nyelvi vagy egyéb megkötés nélkül.
- b) *S z ű k í t e t t s z ó a s s z o c i á c i ó*: A hívószóra, hívó kifejezésre, meghatározott kategóriájú választ (ellentétet, hasonló hangzást stb.) várnak. Ez a hívószó azonban lehet egyetlen beszédhang, hangkapcsolat, vagy akár szótag is.
- c) *N y i t o t t t e s z t*: Az adatközlőnek egy meghatározott jelentéskategórián belül (pl: állatok, ételek) kell annyi szót mondania, ahány az eszébe jut (GÓSY 2005: 203–4).

### **III. 4. A vizsgálatok értékelése**

A három csoportot elsőnek külön-külön vizsgáltam, majd egymáshoz viszonyítottam a kapott eredményeket. A kutatást tesztelési módszerek szerint, végül pedig azokat összevetve ismertetem.

A csoportokkal októberben kitöltetett kérdőívek alapján mutatom be a fiatalok legkedveltebb szabadidős tevékenységeit, különös tekintettel az internettel kapcsolatos elfoglaltságokra, s ezek hatásaira. Ekkor s a későbbi vizsgálatok alatt is, elsősorban a nyelv csoportokon belül betöltött szerepét térképeztem fel. Legfőképpen az érdekelt, hogy a gyermekek hogyan választanak a nyelv által kínált lehetőségekből, tehát a nyelv prizmáján keresztül szemléltem a társaságok tagjainak identitását és a személyek közti viszonyokat.

A kérdőívek kiértékelése után tértem rá az interakciók során elhangzó, vagy írott formában megjelenő szlengelemek gyakoriságának bemutatására, s ezzel együtt a csoportok között látható nyelvhasználati hasonlóságokra, illetve eltérésekre.

Végezetül az internet és a média hatásainak elemzése következett, valamint az internetfüggőség okozta figyelemzavarokból adódó problémák bemutatása: a fiatalok helyesírására fókuszáltam mind a közösségi portálokon, mind pedig hivatalosabb helyzetekben.

Vizsgálataimat összevetve alkottam koherens képet a gyermekek nyelvhasználati szokásairól, a szleng, ezen belül is az internetszleng megjelenésének formáiról, helyesírásukról, beszéd- és írásbeli stílusukról.

## **IV. A vizsgálatok eredményei**

### **IV.1. A kérdőívek kiértékelése**

A kérdéseimre kapott válaszok alapján a gyermekek 94%-a számítógépezik, és ezzel együtt internetezik szabadideje nagy részében, habár a későbbiekben kiderült, hogy a maradék 6% is ezt tenné legszívesebben, csupán a szülői akaratnak engedelmessé nem ül a gép elé. 76% említette továbbá a barátokkal és a családdal töltött szabadidős programokat. Csupán 26% azaz 13 gyermek szokott heti rendszerességgel sportolni és még ennél is kevesebben, hatan (12%) neveztek meg az olvasást, mint kedvelt időtöltést.

A vizsgálatok alatt minden diák rendelkezett otthoni számítógéppel és 5 fő kivételével mindenkinek volt internetezésre alkalmas mobiltelefonja is, habár az iskolában saját bevallásuk szerint ez az 5 fiatal is használja mások telefonjait egy kis facebookozás céljából.

A gyermekek átlagosan 3,42 órát töltenek internetezéssel naponta, ami meglehetősen magas szám azt figyelembe véve, hogy minimum 6 órát az iskola falain belül tartózkodnak és persze valamikor aludniuk is kell. Ezek szerint vannak olyan fiatalok, akik hazaérve majdnem a táskájukat magukon felejtve ülnek a gép elé, és fel sem állnak onnan a szülők hazaérkezéséig, vagy a vacsoráig.

A következő pontban fontossági sorrend szerint kellett megnevezniük három weboldalt s leggyakrabban látogatott lapként 2 gyermek kivételével (náluk a második helyen állt) mindenki a Facebookot írta a papírra. Sőt olyan fiatal is volt, aki más oldalakat nem is kívánt megjelölni, mondván hogy ő csak facebookozni szokott. A látogatottabb oldalak közé tartoznak még a különböző zenei- (Youtube) és filmes (Moovie, nCore) lapok, s más közösségi portálok (Myspace, Iwiw, Twitter) is, valamint sokan kedvenc játékok weblapját (Minecraft) említették a harmadik helyen. Internetes hírportált (Index) csak egyetlen gyermek írt.

Arra a kérdésre, hogy olvasnak, vagy hallgatnak-e híreket a nagyvilágról, és ha igen hol szerzik az információt, a gyermekeknek 66%-a adott igenlő választ s ebből 56% nevezte meg a televíziót — amit szüleik néznek és ők hallgatják, ha muszáj —, 10% pedig az internetet elsődleges hírforrásként. A többiek meglehetősen határozott „Nem!”-et mondtak, sőt azt is hozzá tették, hogy ez számukra teljesen érdektelen és fölösleges lenne.

Ezek után arra voltam kíváncsi, hogy olvasnak-e a fiatalok az iskolai tananyagon kívül és ha igen, akkor milyen jellegű olvasmányokról van szó. 28% saját bevallása szerint egyáltalán nem olvas, 46% csak az interneten olvasott posztokat és vicces cikkeket említette meg és mindössze 22% nevezett meg regényeket és ismeretterjesztő magazinokat, cikkeket is olvasmányai között.

Végezetül még három kérdést tettem fel. Arra kerestem válaszokat, hogy:

- odafigyelnek-e a helyesírásukra;
  - fontos-e számukra mások véleménye és hogy ez a vélemény befolyásolja-e viselkedésüket, írás- és beszédstílusukat;
- valamint, hogy
- szívesen használják-e az interneten látott szlengkifejezéseket írás és beszélgetés közben, s ha igen, akkor miért.

A gyermekek 74%-a beismerten nem figyel oda helyesírására, főképp közösségi oldalakon és chatelés közben s a maradék 26% (csak a lányok közül kerültek ki) sem minden esetben ír a magyar helyesírási szabályzatnak megfelelően annak ellenére, hogy próbálnak erre is koncentrálni.

14 %, tehát 7 gyermek kivételével mindenki azt vallotta, hogy fontos számára mások véleménye és hogy ezek a — leginkább negatív — vélemények befolyással vannak viselkedésükre, valamint írás- és szóbeli stílusukra egyaránt.

Csupán 4 %, a vizsgált csoportokból 2 gyermek adta azt a választ, hogy nem használja szívesen az interneten olvasott, vagy hallott szlengkifejezéseket, a többiek különböző okokból kifolyólag rendszerűen használják ezeket. Véleményük szerint a szlengszavak egyediek; találóak; szellemesek; cukik; segítenek a gyorsabb, egyszerűbb írásban és beszédben; „*kreatívak*”; „*wiccesek*”; „*szmájlisak*”<sup>20</sup>; „*kúúl*”-ak ’lazák’, „*királyságosak*” és „*nájszak*”<sup>21</sup>. Van, aki azt írta, hogy egyszerűen csak azért használja, mert észrevétlenül ráragadnak, sőt akadt olyan is aki azt állította, hogy nem is tud elképzelni olyan embert, aki ne szeretné a szlenget. Egy érdekes választ külön idéznék: „*Igen, mert sajt.*”<sup>22</sup>. A fiatalember egyébként a legtöbb személyes beszélgetés közben feltett kérdésre is így válaszolt, mondhatni a szavajárása olyannyira, hogy egy tanórán írott dolgozatában is leírta már, természetesen nem a legkiemelkedőbb érdemjegy fejében.

#### IV.2. A szűkített szóasszociációs teszt kiértékelése

Írásos tesztben huszonöt szóra, kifejezésre vártam szinonimákat és az esetek 73%-ában (1688 megoldásból 1237-szer) szlengelemeket kaptam válaszul. A legtöbb rokon értelmű kifejezést a nagyon jó, a szeret/kedvel és a nem tetszik hívószavakra adták a fiatalok.

Táblázat formájában kívánom szemléltetni a (szóban és írásban) leggyakrabban visszatérő kifejezéseket:

Hívószó	Szlengszó (gyakoriság)				
<b>Facebook</b>	fész (25)	FB (14)	faszbúk (8)	fácsebok (6)	fácsé (4)
<b>nagyon jó</b>	nájsz (14)	királyságos (12)	kúul (9)	win (8)	cod (7)
<b>szeret, kedvel</b>	lájkol (26)	lávól (13)	szercsiz (8)	lávya (8)	kisebbminthárom, <3 (6)
<b>nem tetszik</b>	diszlájk (13)	köblös (10)	gáz (9)	xar (7)	nemyo (4)
<b>nevetek</b>	lol, rofl (23)	kettőspontdéd :D (10)	ikszdéd xD (9)	hepiké vok (8)	szmájl (7)
<b>szomorú vagyok</b>	lefelésmájli (14)	szomi vok (8)	kráj (6)	szedli vok (6)	nó hepi (4)
<b>semmi gond</b>	no para (12)	segáz (7)	np (15)	oké vok (5)	nb (3)
<b>rögtön jövők</b>	pill (24)	brb (8)	pillésre (7)	mindy yöv (5)	pilla vok (5)

<sup>20</sup> *Szmájlis* – *smile* ’vicces, boldog, tkp. mosolygós’.

<sup>21</sup> *Nájsz* – *nice* ’jó, tkp. szép’.

<sup>22</sup> *Igen, mert sajt* ’Igen, mert csak.’



<b>itt vagyok</b>	vok (25)	re (16)	rere (6)	+jöttem (5)	here (4)
<b>kérlek</b>	plíz (18)	pls (6)	plz (4)	léccike (9)	plízmá (6)
<b>köszönöm</b>	thx (25)	köszcsipuszczi (8)	tenksz (5)	ty (4)	köcce (4)
<b>szívesen</b>	nm (20)	nincsen mitet (6)	wc (5)	szivcsipuszczi (4)	szivi (4)
<b>puszi, csók</b>	K (13)	lávcsipuszczi (7)	csóxy (6)	cuppceri (6)	smaci (5)
<b>ügyetlen</b>	köblös (9)	hüjegyerek (7)	foggyos (6)	ikufájter (5)	iqninja (4)
<b>Boldog születésnapot!</b>	HBD (16)	boldogat (10)	boldogságos születésnapcsit (6)	BSZ2U (6)	hepizül (2)
<b>Istenem!</b>	OMG (24)	ómájgád (9)	jessus (7)	dzsízösz (4)	holy crap (2)
<b>Jó éjt!</b>	jó8 (25)	cakát (9)	long8 (6)	gúdpilló (4)	nájsz8 (4)

Bizonyos szlengelemek csak egy-egy csoportban jelentek meg, a *köblös* például a balassisok kitalált szava, melyet előszeretettel használnak az ügyetlen emberekre és negatív érzéseik kifejezésére; míg a *gúdpilló* – *good pillow* ’jó éjszakát, tkp. jó párna’ és a *nemfinom* ’nem jó’ szavakat csak a Dobó István Gimnázium diákjai említették. Ezeket leszámítva azonban nem találtam radikális eltéréseket, nem egyetlen társaság tagjai írták például az *iqninja*, a *köszcsipuszczi*, vagy épp a *lávya* szavakat.

Minden fiatal szeret játszani a todalékokkal így egyre újabb és újabb formák látnak napvilágot. Az elmúlt pár hónapban ismertem meg többek között a *királyságosság*, a *nincset mitet* és a *disztetszetős* ’nem tetszik’ kifejezéseket is. Az utóbbi az egyéni todalékolás mellett a magyar és angol szavak kombinálására is jó példa, de nem ez az egyetlen ilyen a fiatalok szótárában: *lávollak* – *love* ’szeretlek’, *plizike* – *please* ’kérlek, tkp. légyiszi’, *pókolás*, *hepiség* – *happy* ’boldogság’ és *szmájlis*, mind-mind újak, a kreativitás megtestesítői és véleményem szerint keletkezésükben nagy szerepet játszik az, hogy az ifjúság napi szinten hosszas órákat tölt a gép előtt.

A betűszók használatára jól szemléltető példa a *HBD* – *Happy Birthday!* ’Boldog születésnapot!’, a *LOL* – *Laughing out loud*. ’Hangosan felnevetni.’, az *OMG* – *Oh my god!* ’Istenem!’, a *brb* – *be right back* ’mindjárt visszajövök’ és a *WTF* – *What the fuck?* ’Mi a fasz ez?’; a „karakterejtés” pedig a különböző emotikonokon kívül egyes szavak esetében is megállja a helyét: *péeles* – *please* ’kérlek’, *enem* ’nincs mit’, *enpé* – *no problem* ’semmi gond’, *téháiksz* – *thanks* ’köszönöm’, *ká* – *kiss* ’csók’ és *tyé* – *thank you* ’köszönöm’; nem egyszer hangzottak el beszélgetéseik során is.

Egy-két fiatalra egyedi beszéd- és írásmód is jellemző, például egy kislány (<sup>DF</sup>L2) előszeretettel imitálja a kényeskedő, véleménye szerint cuki stílust: *cejetjek* ’szeretlek’, *cupejságos* ’szuper’, *codájatos* ’csodálatos’ stb., míg egy fiú (<sup>DI</sup>F3) a *j* és *ly* betűket írásban *y*-

nal, a *v*-t pedig *w*-vel helyettesíti (*yo* 'jó', *lávya*), barátait pedig *tsá*-nak 'tesó', vagy *bró*-nak – *brother* 'testvér' nevezi, mert állítása szerint nem árt keménynek lenni, ha már ő a falkavezér.

A szinonimateszt során csupán egyetlen lány (<sup>BB</sup>L6) volt, aki sehova nem írt szlengkifejezéseket és csak a bázisnyelv szavait használta. Az internet hívószóra például a következő választ adta: „*Az egész földet körülölelő számítógép-hálózat.*”

### IV.3. A hanganyagokból kapott eredmények

Minden beszélő bizonyos mértékig — legkésőbb az iskolába járás során — ismerkedik meg a szlenggel (vö. NAHKOLA–SAANILAHTI 1999: 59), s az ifjúsági nyelv szókincsét állandó megújulás jellemzi. A szavak, kifejezések javarészt a gyermekek szabadidős elfoglaltságaihoz, tevékenységeihez, érzelmeihez, valamint a társadalmi konvenciók szerinti tabutémákhoz kötődnek.

A körülbelül tízórányi hangfelvétel kiértékelése során azt az eredményt kaptam, hogy a gyermekek 1869 alkalommal használtak szlengkifejezéseket az interakciók során. Ezek a szavak állításuk szerint egyedivé teszik őket és sokkal jobban illenek ahhoz az életérzéshez, amivel azonosulni tudnak. „A fiatalok szlenghasználata kapcsolatban áll a hagyományok elutasításával” (NAHKOLA–SAANILAHTI 1999: 59). Ez az általam megfigyelt gyermekeknél sincsen másként.

A beszélgetések legkedveltebb tárgyai az ún. tabutémák voltak: számtalanszor hozták fel a szerelem és ezzel együtt a szex témakörét (a tapasztalataikat és az interneten olvasottakat egyaránt), meséltek nekem bulizási szokásaikról (valamint más fiatalok posztjaiban leírtakról) és kitértek az alkohol- valamint drogfogyasztás örömeire is. Többször kérdezték meg tőlem, hogy nincs-e nálam *bláz* 'cigaretta' (*dekke* 'cigarettaacsikk' is elfogadnak, mondták nevetve), vagy valamilyen alkohol (vodka, pálinka, de lehet az *tabibor* 'tablettás bor' is). Átlagosan minden harmadik téma a szex, a dohányzás, a kábítószer (herbázás<sup>23</sup>, *boldog süti* 'hasis', *marihónalja* 'marihuána' <népetimológiával élve<sup>24</sup>>), az alkohol, a könnyűvérű nők vagy az agresszió<sup>25</sup> köré csoportosult. Ez számomra részben azért volt megdöbentő, mert az eddigi kutatásokat végzők csak a pár évvel idősebb korosztálynál (gimnazistáknál) írtak hasonlókról, részben pedig azért mert az eddig nagyobb mértékben fiúknál megfigyelt

<sup>23</sup> *Herbázás*: A herba olyan növényekből készült kábítószer, melynek fogyasztása napjainkban Magyarországon is legális. A herbázás tehát a herbából készült cigaretta elszívása.

<sup>24</sup> A népetimológia a nyelvérzék számára ismeretlen, főleg idegen eredetű szavaknak hasonló hangzású magyar szavakkal (többszire szóösszetételekkel) való azonosítása, s ezáltal értelmessé tétele (KIS 1988).

<sup>25</sup> A lányok és fiúk egyaránt beszéltek verekedéssel kapcsolatos élményeikről.

kifejezések és megnyilvánulások ugyanolyan gyakorisággal jelentek meg a lányoknál is. Ez is azt bizonyítja, hogy a rohanó világ és a technika fejlődése hozzájárul a fiatalság érdeklődési körének hamarabb bekövetkező kiszélesedéséhez és a szlenghasználattal, valamint a viselkedési normákkal kapcsolatos nemek közti különbségek halványodásához.

A szlenghasználatnak több oka is megfigyelhető a gyermekek körében, én három, a diákok válasza alapján felállított szempontot ismertetek:

- A szlengszók megkönnyítik, egyszerűbbé teszik a kommunikációt. Az internetszleneg egyszerűbb, gyorsabb kifejezésekkel kooperál, például rövidítésekkel, betűszókkal (*brb, plz, HBD!, WTF?* stb.) és karakterejtéssel (*kettőspontdé, ikszdé, kisebbminthárom – <3* 'szív, szeretlek', *csépé* 'helyes srác, tkp. csillámpóni' stb.), ami segít a pozitív és negatív érzések, gondolatok, események szemléletes, mégis gyors kimutatásában.
- A szlengelemek egyedi stílust adnak az egyénnek és a közösségnek is. Észrevehető, hogy az egy társaságba tartozók beszéd- és írásmódja rövid időn belül sok tekintetben hasonlóná vált, részben tudatos alkalmazkodásról lehet szó, részben pedig automatikusan alakítják a beszélgetőtárs stílusának megfelelően a sajátjukat (akkomodációs elv) (vö. BARTHA 1998: 34). Sok gyermek nyilatkozta azt, hogy a sajátos kifejezésektől érzi magát „valakinek”. Ezek a szavak adják számukra az önkifejezés lehetőségét: „*lazák*”, „*menők*”, „*királyságosak*” és ettől ők is *lazák, menők* és *királyak* lesznek. A csoportok viselkedését megfigyelve arra a következtetésre jutottam, hogy a különleges stílus a gyermekek számára a legfőbb. Ez az amit keresnek másokban és amit mutatni akarnak magukból, így könnyen formálódik nyelvhasználatuk, idomulnak társaikhoz és identitásuk folyamatos változáson megy át.<sup>26</sup>
- Meg kell említenem egy harmadik „okot” is, amikor is a gyermekek tulajdonképpen nem tudtak választ adni arra, hogy miért használják a szlenget, hogy mi motiválja őket. Véleményük szerint mindenki szereti és használja, sőt észrevétlenül kerül be a szókincsükbe: „*Egyszerűen ránk ragad.*”, vagy „*Azért használom, mert csak kell és kész!*” – mondták.

Annyi bizonyos, hogy a gyermekek élvezik a nyelvvel való játékot és azt is, hogy különködhetnek kicsit.

---

<sup>26</sup> Egy kislány (B<sup>b</sup>L3) ősszel még szívesen használta elcsodálkozása jeléül a *jessus* és a *jesszumpepi* kifejezéseket, viszont a télen feltett kérdésemre, hogy szereti-e még ezeket, azt a választ adta, hogy nem igazán használja már senki, ha valaki azt akarja mondani, hogy 'Istenem!', arra ott van az *OMG* kifejezés.

A továbbiakban a diákok szlenghasználatának formáit ismertetem. A fiatalok sokféle forrásból meríthetnek írás és beszéd során. Lehet szó idegen nyelvből való kölcsönzésről, túlzásról és kicsinyítésről, betűszók és különböző karakterek használatáról és persze alkothatnak új szavakat is. A metaforán alapuló expresszív szinonimák jellemzőek a szlengre, a számítástechnika, az internet és a média szókinccse pedig kifejezetten termékeny talajnak bizonyul a metaforaalkotásban.

- Az első, amit a gyermekek által használt szlengelemek közül bemutatnék, a „másként mondás” (vö. PÉTER 1999a: 16) legegyszerűbb esete: egy bázisnyelvi szó sajátos stílusú, expresszív szinonimájának használata, vagy a bázisnyelvi szó új jelentéssel való feltöltése (érzelmi szóalkotás)<sup>27</sup>. A fiatalok ugyanannak a mondandónak a közlésére többféle nyelvi forma között választhatnak és így is tesznek, hiszen fontos számukra a „pozitív arc” (vö. WARDHAUGH 1995) kialakítása a csoporttagok felé. A vizsgált társaságokban a pozitív arc mutatásának legfontosabb alapeleme a kreatív, polgárpukkasztó, laza kifejezőmód. Jól szemléltető példa a *Caps Off* ’ne kiabálj, tkp. CapsLock off’<sup>28</sup>, a *sugárzott* ’hányt, tkp. sugárban hányt’ és a *köblős* kifejezés.
- A második az idegen szavak használatának mikéntje, tehát idegen — elsősorban angol eredetű — szavak rövidítése, magyar toldalékkal való ellátása, betűszók alkotása stb. A gyermekek, ahogyan azt a szóasszociációs teszt is bizonyítja, meglehetősen gyakran használják az idegen eredetű szavakat magyar megfelelőik helyett (*reszetteltem* ’újra energikus vagyok, tkp. újraindultam’, *offoltam magam* ’berúgtam, szétcsaptam magam, tkp. kikapcsoltam magam’, *sutapolj már – shut up* ’fogd be’ stb.), ugyanis azt tapasztalják, hogy környezetük is rendszerint él velük, sőt a fiatalok által bálványozott sztárok is használják ezeket, tehát azt közvetítik rajongóik felé, hogy ez most a *trendi*, haladni kell a korral, így lehetnek menők.
- Végezetül a gyermekek egyedi szóalkotásairól, a rövidítés, valamint a túlzás és kicsinyítés alkalmazásáról szólnék. A szlengben fontos szerepet játszanak ezek a formák és minden kiscsoport él a szavakkal való játszadozás lehetőségével. Létrehoznak csak a saját környezetükben használatos kifejezéseket (*köblős*, *gúdpilló*, *nemfînom*), illetve

---

<sup>27</sup> A szavak stílusértéke beszédhelyzetenként változik, s míg egy bázisnyelvi szó bizonyos esetekben megmarad köznapi stílusánál, addig adott helyzetekben kaphat olyan stílusszínezetet ami szlengszóvá teszi. Ez az ún. *érzelmi szóalkotás*, vagyis a szavak, kifejezések stiláris minőségének minden jelentés-, és alakváltoztatás nélküli módosítása (KIS 1997: 245).

<sup>28</sup> *Caps off*: Azért is érdekes a szóbeli használata, mert a Caps Lock a klaviatúra egyik billentyűje, melynek benyomása folyamatosan nagy betűk írását teszi lehetővé, s ez az internetes beszélgetések során a hangos beszéd imitálásával vált egyenértékűvé, de semmiképp sem volt szóbeli kifejezés.

bizonyos létezőket egyéni stílusukkal töltik meg úgy, hogy kisebb átalakításokat végeznek rajtuk. Az aranyos, cuki beszéd és írás imitálására a hangok megnyújtását, egyedi toldalékolást és a pöszeség megjátszását alkalmazzák, de nem csak az *l* betűt cserélik *j*-re, hanem az *r*-t is, az *s* és *sz* helyett *c*-t, a *gy* helyett *d*-t, írásban pedig *v* helyett *w*-t, *i* és *j/ly* helyett *y*-t használnak: „*Ceyeymetes ceyeymemnek naad naad ceyeyme wáhh yeméyem yól vad piszy nuckyám.*” ’Szerelmetes szerelmemnek nagy nagy szerelme, vá remélem jól vagy pici nyuszikám’ (DFL2). A rövidítésre pedig jól szemléltető példák a szóban is alkalmazott *zée* ’izé’, *akk* ’akkor’, *am* ’amúgy’, *tom* ’tudom’, és például a *sztem* ’szerintem’ szavak.

A hanganyagokból kapott eredmények is megerősítettek abban, hogy a különböző kiscsoportok, pár egyedi szó használatát és kisebb eltéréseket leszámítva, meglehetősen hasonlóan fejezik ki magukat. Véleményük szerint ez azért lehet, mert sokat facebookoznak és szerintem sincsen másképp. Tapasztalataim alapján egy-egy kifejezés néhány hét eltéréssel megjelent mind a három csoportban úgy, hogy nem volt összeköttetés a fiatalok között. Ehhez pedig nagyban hozzájárul az internet és a média léte, hiszen például még húsz-harminc évvel ezelőtt is jóval több időt vett igénybe a szavak társadalmi és területi elterjedése.

#### IV.4. Az írásos formában gyűjtött anyag alapján levont konzekvenciák

Az alábbiakban a fiatalok chates beszélgetéseiben található írásbeli sajátosságokat vetem össze, a magyar irodalom órára írt dolgozataikban megfigyelvekkel.

Az [1]-től [3]-ig számozott beszélgetések résztvevői a Dobó István Gimnázium diákjai, fiúk és lányok egyaránt. A szlengelemeket és helyesírási hibákkal írott szavakat félkövérrel szedtem.

Az [1] számú részletben két kislány, <sup>DI</sup>L1 és <sup>DI</sup>L4 beszélget az iskolában történekről, ugyanis <sup>DI</sup>L1 beteg és otthon pótolja lemaradásait.

##### [1] Az iskoláról

<sup>DI</sup>L1: szia **nemtod h** miből írtok holnap magyarból?

<sup>DI</sup>L4: **pilll +kérdeszM**

<sup>DI</sup>L1: írtatok már **tézét** a határozószókból?? **O.o**

<sup>DI</sup>L4: írtunk 1 **tollba mondást lol** volt **xD** meg **tékába** vettünk egy **csom** mindent... de **gyógyulyál+** :)

<sup>DI</sup>L1: **oky menek mst kösy jó8** :)

<sup>DI</sup>L4: **jó7 :D**

Ez a rövid szöveg szlengelemeket, rövidítéseket (*tod* 'tudod', *h* 'hogy' + 'meg', *tékába* 'a tankönyvben' stb.) és helyesírási hibákat (*tollba mondás*) is jócskán tartalmaz. Egyedi például a *jó7* 'Jó hetet!', és szokatlan a *j*, valamint az *i y*-nal való helyettesítése.

A [2] jelzésű részben fiúk beszélgetnek: <sup>D1</sup>F12 megosztja barátjával, hogy egy bulit szervez a tavasz tiszteletére.

### [2] A buliról

<sup>D1</sup>F12: **íradkialájkolósszart <3xD**

<sup>D1</sup>F8: **íromírom:D**

<sup>D1</sup>F12: am szerdántavaszyító **bulticsinálok:D** csinálok **csopit** is **fészen :P** **yöcce?:D** először utcabuli **utánna x** stb

<sup>D1</sup>F8: nem engednek :\

<sup>D1</sup>F12: á '<sup>D1</sup>F8': **nekemnincs@om.hu :D**

A fenti diskurzusrészlet jól szemlélteti a szóhatárok figyelmen kívül hagyását, néhány helyesírási hibával is találkozhatunk, illetve egy új internetszleng-elem is megjelenik: *nekemnincs@om.hu* 'nem vagyok férfi tkp. nekem nincs kukacom', mondja egy fiú a másik nevében ezzel érzékeltetve vele, hogy puhány. A *yöcce* 'jössz-e' ismételt a *j y*-nal és az *sz c*-vel való helyettesítését illusztrálja.

A [3] részlet szintén két fiú, <sup>D1</sup>F5 és <sup>D1</sup>F3 beszélgetését tartalmazza. A párbeszéd spektrumában az alkoholfogyasztás, a dohányzás és a párkapcsolatok állnak.

### [3] A délutánról

<sup>D1</sup>F5: nemsoká **zsá** hozzád

<sup>D1</sup>F3: **ojan yo** lesz **bró cigipia bebaszcsi csaymentesen :P** **wan** itthon **megypálesz beállunk öcsém xDXd**

<sup>D1</sup>F5: hallod **hüjenőm** mit mondott **szobafosságban** van a héten **mer ugyi** hozott **yéger** nekünk és kiderült

<sup>D1</sup>F3: **yóffan tsa yól jártá** úgyis **napiszargyanús :D**

A *szobafosság* 'szobafogság, tkp. a szobában töltött fos idő', *zsá* 'megyek', *napiszargyanús* 'rossz, szar, tkp. a Napiszar.com-ra való', *tsa*, *bró* és *bebaszcsi* 'illuminált állapotba kerülés, tkp. bebaszás' mind-mind a szleng elemei. Itt is jelen van a *j y*-nal és a *v w*-vel való helyettesítése, illetve a *j-ly* összetévesztése (néha szándékos felcserélése: *hüjenőm*) a szavakban, de emellett számos rövidítésre és szóhatár-összemosásra találunk példát.

Mindhárom részletben jól látható a szlengszavak és az emotikonok domináns szerepe, valamint a helyesírási hibák nagy száma. A kérdés az, hogy vajon a fiatalok mennyire tudják levetkőzni ezeket hivatalosabb helyzetekben, így például egy dolgozat megírása során.

Az elmúlt hónapokban folyamatosan figyelemmel kísértem a diákok magyar irodalom órára írt témazáró dolgozatait, s azt tapasztaltam, hogy különösen jellemző az írásjelek (legfőképp a mondatzáró pont és felkiáltójel, valamint a mondatrészek közötti vessző) elhagyása, illetve a *j/ly* problémák (*ijen/ojan, muszály, ilyed*). Ezek mellett egy fiú (<sup>DI</sup>F3) esetében többször is előfordult a *v w*-vel való helyettesítése is (*wan, wagyok, walamivel*), amikor pedig megkérdeztem tőle, hogy ezt a hibát szánt szándékkal vagy véletlenül ejtette-e, azt felelte, hogy észre sem vette.

Esszéírás során több kislány is beleesett abba a hibába, hogy emotikonnal zárta mondatát: „*Megilletődve gondol vissza a fiatal kori emlékeire, melyek mind kötődnek Kemenes-aljához :(*” (<sup>DI</sup>L3), vagy a neve mellé tett egy mosolygós fejet: „*<sup>DI</sup>L7 :)*”; de szlengelemek beemeléseire is találtam példát: a „Fontos-e a ma emberének Kőlcsey verse? Miért?” kérdésekre <sup>DI</sup>F9 azt a választ adta, hogy: „*Igen, mert sajt.*”

Véleményem szerint igaz az, hogy nem minden helyesírási és formai hiba tudható be az internet- és a szlenghasználat hatásának, de annyi bizonyos, hogy a chateléssel töltött órák hozzájárulnak a romláshoz, ugyanis a szavak — helyesírási szabályzat szerinti — helytelen leírását sem gyakorolnák a gyermekek annyit, ha nem lenne internetezési lehetőségük és az emotikonok használata sem szaporodott volna meg ilyen nagy mértékben.

Az internet és a telefon adta lehetőségek előtt csak írógéppel, vagy kézzel írott formában zajlottak levelezések, melyeket vagy megfontoltabban, kevesebb szlengelem beemelésével írtak meg a fiatalok (hosszúra nyúló leveleket írtak távoli barátaiknak), vagy csupán néhány fontosabb kérdés megvitatására szolgáltak, így rövidek voltak, gondolok itt az órai levelezésekre, melyeket gyakran egymás mellett ülve folytattak a gyermekek, tehát az érzéseiket nem kellett emotikonok formájában kimutatniuk, egymásra villantottak egy-egy sejtető mosolyt és értették a levélben foglaltakat.

## V. Összegzés

Az internethasználatnak a fiatalokra gyakorolt hatását figyelve sokkal több érdekességgel találkozhatunk, mint azt elsőre várnánk. A szlengkutatás alapvetően is ezerarcú terep, de a digitális kommunikációs eszközök megjelenése új ajtókat nyitott a szleng terjedése, formálódása, az emberek kreativitása és ezzel együtt a vizsgálódók előtt.

A kutatásaim során kapott eredmények külön-külön is érdekfeszítőnek bizonyultak, de igazi jelentőségük akkor mutatkozik meg, ha összerakom a mozaikdarabokat és még egy pillantást vetek rájuk koherens egészként.

A vizsgálatok kiértékelése alatt világossá vált számomra, hogy a gyermekek szabadidejük nagy részét a számítógép előtt ülve töltik és még többet interneteznének, ha tehetnék. Ebből adódóan egyre kevesebbet sportolnak, vagy olvasnak, de a szocializálódás jelentős részét, kapcsolat kialakítását és ápolását is előszeretettel végzik a közösségi portálokon keresztül. Az internetes felületeken történő kommunikáció arra ösztönzi a fiatalokat, hogy kreatív kifejezéseket alkossanak, vagy épp már létező szlengelemekkel éljenek, melyeket barátaik, vagy akár egy ismeretlen, általuk a Facebookon, vagy Twitteren követett személy posztjaiban, chates megnyilvánulásaiban olvashattak. A rendkívül szerteágazó internetes kapcsolatháló azt eredményezi, hogy a különböző csoportokban vizsgált gyermekek nyelvhasználata — bármiféle közös pont, vagy ismeretség nélkül — kisebb eltérésekkel ugyan, de kifejezetten hasonlóvá válik: egy-egy interneten terjedő szlengelem pár héten belül megjelenik a különböző társaságokban. A csoportok tagjai között kialakult intenzív kommunikációs kapcsolat meghozza a gyümölcsét, a gyermekek rengeteg szlengkifejezést használnak a mindennapjaik során, a szóasszociációs tesztekben pedig az is kiderült, hogy jelentős részüket az aktív szókincsükből hívják elő. Ezek az internetes szlengkifejezések — bár nem egy forradalmian új nyelvváltozat elemei — egyrészt segítik őket közel kerülni azokhoz a társaikhoz, akiket lelkileg is közel éreznek magukhoz, hatással vannak az egyén és a kiscsoportok identitásának fejlődésére; másrészt az egyediség, stílusosság, a lázadás és az összetartozás nyelvi kifejezőeszközei. A gyermekek adnak az őket körülvevők, különösen a barátaik véleményére és befolyásolják egymás beszéd-, valamint írásbeli stílusát is, viszont az iskolában tanult nyelvtani szabályokat, a magyar helyesírási szabályzatnak megfelelő írás betartását a legtöbben nem tartják lényegesnek. Az a pár fiatal pedig, aki legalább hivatalos helyzetekben fontosnak tartaná, olyannyira hozzászokik az internetes csevegései során írott/olvasott formákhoz, hogy formális helyzetekben sem tudja levetkőzni minden „hibáját”. Ez javarészt az internetfüggőségből adódó figyelemzavarokhoz köthető, tehát a figyelmetlenségnek tudható be. Mindezek mellett a nemek közti hasonlóságok és eltérések témaköre is érdekesnek bizonyul. A 90-es években megfigyelt lány-fiú nyelvhasználati és viselkedésbeli eltérések a XXI. századra halványodni látszanak: a fiúknál nem gyakoribb a szlengelemek és trágár kifejezések beemelése s a kislányokra is éppúgy jellemző a nyelvi, valamint magatartásbeli durvaság, agresszió és a konvencionális tabutémák boncolgatása.

A továbbiakban visszatérnék a dolgozatom elején megfogalmazott hipotézisekhez, s azok megválaszolásával fejezem be gondolatmenetemet.



## **V.1. A hipotézisekre adott válaszok**

**Az internetszleng gyökerei mélyre nyúlnak vissza, de napjainkban vált közkedvelt, széles körben ismert jelenséggé, tehát nagy múlttal rendelkező formák és kifejezések váltak híressé, terjedtek el és fejlődtek tovább az internet, valamint a média hatására.**

VESZELSZKI ÁGNES egy az interneten élő új nyelvváltozatról beszél, az ún. digilektusról, mely egy „sajátos, más médium által közvetített kommunikációra nem jellemző sajátosságokkal rendelkező új nyelvváltozat” (2011: 6–7), de a múltba való visszatekintés során bizonyítást nyert, hogy ez az elgondolás nem teljesen állja meg a helyét.

Több évszázaddal ezelőtt is létezett az élőbeszédet imitáló írásmód, valamint a karakterejtés, és több internetes szlengelem származik más szlengekből, tehát kijelenthető, hogy az internetszleng gyökerei mélyre nyúlnak vissza. Az internet tere és a média azonban jelentős szerepet játszik a régi és új elemek, formák széles körben ismertté és kedveltté tételében, hiszen az emberek, különösen az ifjúság előszeretettel tölti ideje nagy részét a gép előtt ülve, az interneten való böngészéssel és chateléssel, vagy épp tévénezéssel. Az első hipotézis igazolásra lelt.

**A szóbeliség mellett a szleng írásbeli használata is gyakoribbá vált.**

Az internet és a telefon adta lehetőségek előtt csak írógéppel, vagy kézzel írott formában zajlottak levelezések s az írásos nyelvi forma mindig is formálisabbnak bizonyult, mint a szóban elhangzottak. Többek között ebből adódóan a szlenget elsősorban szóbeli jelenségnek tekintették. Tény az, hogy elsődlegesen beszédmódról van szó, de az internet megjelenésével egyre gyakoribbá váltak a szleng írásbeli megnyilvánulásai. Az informális-formális elemek, a bázisnyelv és a szleng szavai tehát írásunk során is jobban keveredni látszanak, különösen a fiatalok körében. Kijelenthető tehát, hogy a szóbeliség mellett a szleng írásbeli használata is gyakoribbá vált.

**Az internet az emberek közötti kommunikációs kapcsolatok új formáit teszi lehetővé, s az új formák és módok sajátos stílust vonzanak maguk után.**

Az internethasználattal mód nyílt elektronikus úton történő levelezésekre, valamint számos információcserére alkalmas program használatára, például a különböző csevegésre létrehozott felületeken való kommunikációra, blogok vezetésére, valamint az üzenőfalakon történő hírmegosztásra, más szóval a posztolásra. Ezek az új kapcsolattartási módok lehetővé

teszik azt, hogy az emberek egy virtuális közegben, kötetlen formában kommunikáljanak egymással és ezt előszeretettel ki is használjuk. Ez az informális kommunikáció egyre több szlengelem megjelenését eredményezi, melyek különleges stílussal töltik fel a beszélgetéseket és használóikat: expresszivitás, egyediség, játékoság, humor, kreativitás, spontaneitás, cinizmus, képiség, emocionalitás és polgárpukkasztás különös elegyét kapjuk.

A gyermekek véleménye szerint (saját gyűjtéseim alapján) az interneten való kommunikáció és az internetszleng *laza, menő* és *királyságos* s ettől ők is *lazák, menők* és *királyok* lesznek. A csoportok viselkedését megfigyelve arra a következtetésre jutottam, hogy a különleges stílus a gyermekek számára a legfőbb, ez az amit keresnek másokban és amit mutatni akarnak magukból, s erre az internet megfelelő térnek bizonyul.

### **Az elektronikus információcsere befolyással van a fiatalság szókincsére.**

Írásos tesztben huszonöt szóra, kifejezésre vártam szinonimákat és az esetek 73%-ában (1688 megoldásból 1237-szer) szlengelemeket kaptam válaszul. A körülbelül tízórányi hangfelvétel kiértékelésekor pedig azt az eredményt kaptam, hogy a gyermekek 1869 alkalommal használtak szlengkifejezéseket az interakciók során. Az adatok magukért beszélnek: a szleng használata nagy divat az ifjúság körében, szókincsükben rengeteg szlengszó található. A kérdés az, hogy vajon köze van-e mindehhez az internetezésnek, az elektronikus információcserének.

Vizsgálataim és tapasztalataim alapján a gyermekek átlagosan 3,42 órát töltenek internetezéssel naponta és 96%-uk szívesen használja az interneten olvasott, vagy hallott szlengkifejezéseket. Véleményük szerint a szlengszavak egyediek; találóak; szellemesek; cukik; valamint segítenek a gyorsabb, egyszerűbb írásban és beszédben. Van, aki azt írta, hogy egyszerűen csak azért használja, mert észrevétlenül ráragadnak, sőt akadt olyan is aki azt állította, hogy nem is tud elképzelni olyan embert, aki ne szeretné a szlenget. A szóasszociációs tesztekben az is kiderült, hogy az internetszleng elemeinek jelentős részét az aktív szókincsükből hívják elő, tehát bizonyossá vált, hogy az elektronikus információcsere befolyással van a fiatalság szókincsére is.

**A szleng közkedvelté válása és a fiatalság túlzásba vitt internethasználata azonban rontja helyesírásukat, valamint hivatalos helyzetekben is hajlamossá válnak szlengelemek beemelésére.**

A vizsgálataimban részt vevő gyermekek 74%-a beismerten nem figyel oda helyesírására, főképp közösségi oldalakon és chatezés közben, s a maradék 26% sem minden esetben ír a magyar helyesírási szabályzatnak megfelelően annak ellenére, hogy próbálnak erre is koncentrálni.

Az elmúlt hónapokban tapasztaltak alapján különösen jellemző a fiatalok körében az írásjelek (legfőképp a mondatzáró pont és felkiáltójel, valamint a mondatrészek közötti vessző) elhagyása, illetve a *j/ly* problémák. Ezek mellett a *v w*-vel való helyettesítésére is találtam példát. Esszéírás során több kislány is beleesett abba a hibába, hogy emotikonnal zárta mondatát, de a szlengelemek használata sem maradt el.

Igaz az, hogy nem minden helyesírási és formai hiba tudható be az internet- és a szlenghasználat hatásának, de annyi bizonyos, hogy a chateléssel és posztolással töltött órák hozzájárulnak a romláshoz, ugyanis a szavak helytelen leírását sem gyakorolnák a gyermekek annyit, ha nem lenne internetezési lehetőségük és az emotikonok használata sem szaporodott volna meg ilyen nagy mértékben.

## Irodalom

- ANDERSSON, LARS-GUNNAR–TRUDGILL, PETER (1999): A szleng. In: FENYVESI ANNA, KIS TAMÁS, VÁRNAI JUDIT SZILVIA (szerk.): *Mi a szleng? (Tanulmányok a szleng fogalmáról)*. (Szlengkutatás 3. szám.) Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen. 247–60.
- ANDROUTSOPOULOS, JANNIS K. (1999): A nyelvi (szociolingvisztikai) változó fogalmának kiterjesztése a szlengre. In: FENYVESI ANNA, KIS TAMÁS, VÁRNAI JUDIT SZILVIA (szerk.): *Mi a szleng? (Tanulmányok a szleng fogalmáról)*. (Szlengkutatás 3. szám.) Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen. 109–34.
- BAHTYIN, MIHAIL MIHAJLOVICS (1986): A beszéd műfajai. In: BAHTYIN, MIHAIL MIHAJLOVICS: *A beszéd és a valóság*. Gondolat, Budapest.
- BARTHA CSILLA (1998): A szociolingvisztika alapjai. In: ANTALNÉ SZABÓ ÁGNES (szerk.): *Magyar Nyelvészeti Továbbképzési Füzetek 2*. Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Mai Magyar Nyelvi Tanszék, Budapest.
- Bevezetés a társas-kognitív nyelvészetbe 2011 = Videotorium (2011): Bevezetés a társas-kognitív nyelvészetbe. *Videotorium*. URL:  
[http://videotorium.hu/hu/events/details/344,A\\_nyelvi\\_folyamatok\\_mechanizmusa\\_szabalyos\\_es\\_analogias\\_valtozasok\\_\(Löteltve:2011.április01.\)](http://videotorium.hu/hu/events/details/344,A_nyelvi_folyamatok_mechanizmusa_szabalyos_es_analogias_valtozasok_(Löteltve:2011.április01.))

- CHAPMAN, ROBERT L. (1999): Mi a szleng? In: FENYVESI ANNA, KIS TAMÁS, VÁRNAI JUDIT SZILVIA (szerk.): *Mi a szleng? (Tanulmányok a szleng fogalmáról)*. (Szlengkutatás 3. szám.) Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen. 273–9.
- CSERESNYÉSI LÁSZLÓ (1999): Esszé a szlengről. In: FENYVESI ANNA, KIS TAMÁS, VÁRNAI JUDIT SZILVIA (szerk.): *Mi a szleng? (Tanulmányok a szleng fogalmáról)*. (Szlengkutatás 3. szám.) Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen. 141–156.
- DOBOS KÁROLY (1898): *A magyar diáknyelv és szótára*. Budapest.
- DUMAS, BETHANY K.–LIGHTER, JONATHAN (2002): Nyelvésznek való-e a *szleng* szó? In: VÁRNAI JUDIT SZILVA, KIS TAMÁS (szerk.): *A szlengkutatás 111 éve*. (Szlengkutatás 4. szám.) Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen. 277–91.
- D. W. M. (1999): Szleng. In: FENYVESI ANNA, KIS TAMÁS, VÁRNAI JUDIT SZILVIA (szerk.): *Mi a szleng? (Tanulmányok a szleng fogalmáról)*. (Szlengkutatás 3. szám.) Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen. 219–26.
- GENUNG, JOHN F. (1893): *Outlines of Rhetoric* [A retorika vázлата]. Ginn, Boston.
- GÓSY MÁRIA (2005): *Pszicholingvisztika*. Osiris Kiadó, Budapest.
- HÄMÄLÄINEN, SIMO (1946): *Suomalaisesta sotilasslangista* [A finn katonai szlengről]. Virittäjä. 256–267.
- HODGES, JOHN C.–WHITTEN, MARY E. (1967): *Harbrace College Handbook* [Egyetemi kézikönyv]. (6. kiadás) Harcourt Brace and World, New York.
- Információ-áradat 2010 = WEBBeteg (2010): Információ-áradat: észrevétlen függőség. *WEBBeteg*. URL: <http://www.webbeteg.hu/cikkek/szenvedelybetegseg/3355/informacio-fuggoseg> (Löteltve: 2011. december 02.)
- JELISZTRATOV, VLAGYIMIR (1998): *Szleng és kultúra*. (Szlengkutatás 2. szám) Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen.
- JESPERSEN, OTTO (1999): A szleng. In: FENYVESI ANNA, KIS TAMÁS, VÁRNAI JUDIT SZILVIA (szerk.): *Mi a szleng? (Tanulmányok a szleng fogalmáról)*. (Szlengkutatás 3. szám.) Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen. 203–12.
- KÁRPÁTI ANDREA (1997): Számítógéppel segített tanulás. *Iskolakultúra*, 4. szám. 97–106.
- KIS TAMÁS (1988): *A népetimológia*. Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszék. URL: <http://mnytud.arts.klte.hu/szleng/egyeb/nepetim.htm> (Letöltve: 2012. április 22.)
- KIS TAMÁS (1997): Szempontok és adalékok a magyar szleng kutatásához. In: *SzlÚt*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen. 237–96.
- KIS, TAMÁS (2006): Is Slang a Linguistic Universal? *Revue d'Études Françaises* 11: 125–41.
- LABOV, TERESA (2002): Társadalmi és nyelvi különbségek serdülők között. In: VÁRNAI JUDIT SZILVA, KIS TAMÁS (szerk.): *A szlengkutatás 111 éve*. (Szlengkutatás 4. szám.) Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen. 303–34.
- LABOV, WILLIAM (1972): *Sociolinguistic Pattern*. University of Pennsylvania Press, Philadelphia.

- MATIJEVICS LAJOS (1972): *A vajdasági Magyar diáknyelv*. Újvidék.
- NAHKOLA, KARI-SAANILAHTI, MARJA (1999): A finn szleng mint nyelvi és szociális jelenség. In: FENYVESI ANNA, KIS TAMÁS, VÁRNAI JUDIT SZILVIA (szerk.): *Mi a szleng? (Tanulmányok a szleng fogalmáról)*. (Szlengkutatás 3. szám.) Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen. 51–76.
- NYÍRŐ ANDRÁS (1997): *Internetto zsargon*. IDG Lapkiadó, Budapest.
- ORSZÁGH LÁSZLÓ (1966): A mai angol szótárirodalom. In: ORSZÁGH LÁSZLÓ: *Szótártani tanulmányok*. Budapest. 341–67.
- PARTRIDGE, ERIC (1999): Szleng. In: FENYVESI ANNA, KIS TAMÁS, VÁRNAI JUDIT SZILVIA (szerk.): *Mi a szleng? (Tanulmányok a szleng fogalmáról)*. (Szlengkutatás 3. szám.) Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen. 213–8.
- PÉTER MIHÁLY (1999a): Szleng és költői nyelvhasználat. In: FENYVESI ANNA, KIS TAMÁS, VÁRNAI JUDIT SZILVIA (szerk.): *Mi a szleng? (Tanulmányok a szleng fogalmáról)*. (Szlengkutatás 3. szám.) Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen. 13–22.
- PÉTER MIHÁLY (1999b): „Húsz év múlva” – Régebbi és újabb gondolatok a szlengről. In: FENYVESI ANNA, KIS TAMÁS, VÁRNAI JUDIT SZILVIA (szerk.): *Mi a szleng? (Tanulmányok a szleng fogalmáról)*. (Szlengkutatás 3. szám.) Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen. 25–39.
- ROPOLYI LÁSZLÓ (2006): *Az internet természete*. Typotex, Budapest.
- SÁNDOR KLÁRA (2002): A nyelvi arisztokratizmus alkonya. In: NYÍRI KRISTÓF (szerk.): *Mobilközösség — mobilmegismerés*. MTA Filozófiai Kutatóintézete, Budapest. 67–77.
- SZABÓ TAMÁS PÉTER (2012): Hatásvadász nyelvészet. *Nyelv és Tudomány*.  
URL: <http://www.nyest.hu/hirek/hatasvadasz-nyelveszet> (Löteltve: 2012. január 21.)
- SZILÁGYI N. SÁNDOR (1999): A csoportjellegű szövegek. In: FENYVESI ANNA, KIS TAMÁS, VÁRNAI JUDIT SZILVIA (szerk.): *Mi a szleng? (Tanulmányok a szleng fogalmáról)*. (Szlengkutatás 3. szám.) Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen. 9–12.
- VESZELSZKI ÁGNES (2011): *Az infokommunikációs technológia hatása a nyelvre*. Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Budapest.
- WARDHAUGH ROLAND (1995): *Szociolingvisztika*. Osiris-Századvég, Budapest.

## Melléklet

### 1. melléklet: Szülői engedélyező nyilatkozatok

#### Nyilatkozat

Alulírott ..... engedélyezem, hogy gyermekem az egri Balassi Bálint Általános Iskolában zajló nyelvészeti kutatásban részt vegyen.

Dátum

Aláírás

#### Nyilatkozat

Alulírott ..... engedélyezem, hogy gyermekem az egri Deák Ferenc Általános Iskolában zajló nyelvészeti kutatásban részt vegyen.

Dátum

Aláírás

#### Nyilatkozat

Alulírott ..... engedélyezem, hogy gyermekem az egri Dobó István Gimnáziumban zajló nyelvészeti kutatásban részt vegyen.

Dátum

Aláírás

### 2. melléklet: A kutatáshoz használt kérdőív

Válaszadó neme:

kora:

1. Mit csinálsz szívesen a szabadidődben?
2. Van otthoni számítógépek, illetve internetezési lehetőségek?
3. Van internetezésre alkalmas mobiltelefonod?
4. Napi szinten mennyit internetezel?
5. Melyik oldalakat látogatod a leggyakrabban? (Hármat nevez meg fontossági sorrendben!)
6. Olvasol, vagy hallgatsz híreket a nagyvilágról? Ha igen, hol szerzed az információt?
7. A tanulnivalón kívül milyen gyakran olvasol és milyen jellegű olvasmányokat?
8. Figyelsz arra, hogy helyesen írj?
9. Fontos számodra mások véleménye? Ez befolyásolja viselkedésed, írás- és beszédstílusod?
10. Szívesen használod az interneten látott szlengekifejezéseket írás és beszélgetés közben? Ha igen, miért?

### **3. melléklet: A kutatáshoz használt szóasszociációs teszt**

Válaszadó neme:

kora:

Milyen szinonimákat (azonos jelentésű szavakat) ismersz a következő kifejezésekre?

**Internet:**

**Weboldal:**

**Facebook:**

**Szeret, kedvel:**

**Nagyon jó:**

**Nem tetszik:**

**Rögtön jövök:**

**Itt vagyok:**

**Ügyetlen:**

**Boldog születésnapot!:**

**Ne kiabálj!:**

**Istenem!:**

**Mi ez?!:**

**Jó éjt!:**

**Boldog vagyok!:**

**Nevetek:**

**Szomorú vagyok!:**

**Semmi gond!:**

**Lány:**

**Fiú:**

**Megbök valakit!**

**Puszi, csók:**

**Kérlek:**

**Köszönöm!:**

**Szívesen!:**

## NYILATKOZAT

Alulírott.....,  
a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karának hallgatója ezennel büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom és aláírással igazolom, hogy

.....  
.....  
című szakdolgozatom saját, önálló munkám; az abban hivatkozott nyomtatott és elektronikus szakirodalom felhasználása a szerzői jogok nemzetközi szabályainak megfelelően készült.

Tudomásul veszem, hogy szakdolgozat esetén plágiumnak számít:

- szó szerinti idézet közlése idézőjel és hivatkozás megjelölése nélkül;
- tartalmi idézet hivatkozás megjelölése nélkül;
- más szerző publikált gondolatainak saját gondolatként való feltüntetése.

Alulírott kijelentem, hogy a plágium fogalmát megismertem. Tudomásul veszem, hogy plágium esetén szakdolgozatom visszautasításra kerül.

Debrecen, .....év ..... hó ..... nap

.....  
aláírás